

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksellä täydennetään eduskunnalle 2 päivänä maaliskuuta 2017 annettua hallituksen esitystä maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Esitystä täydennetään maakuntien rahoituksesta annettavaksi ehdotettuun lakiin sisältyvän maakuntien muiden tehtävien rahoituksen määräytymistä koskevan sääntelyn osalta siten, että maakuntien rahoitusjärjestelmää voitaisiin käsitellä kokonaisuutena. Tältä osin esitystä täydennetään myös nykytilakuvauksen, keskeisten ehdotusten sekä vaikutusarvioinnin osalta.

Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaansaattamista annettavaksi ehdotettua lakia täydennetään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia koskevalla pykälällä. Lisäksi täydennetään esityksen nykytilakuvausta ja keskeisiä ehdotuksia.

Laki maakuntien rahoituksesta, jota esitetään täydennettäväksi, on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaansaattamista annettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2017.

YLEISPERUSTELUT

1. Maakunnille siirtyvät muut tehtävät

Hallitus linjasi 5 päivänä huhtikuuta 2016 yksityiskohtaisesti maakunnille siirtyvistä muista kuin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävistä. Näitä tehtäviä olisivat ympäristöterveydenhuollon, aluekehittämisen ja rakennerahastotoiminnan, elinkeinojen edistämisen, alueiden käytön ohjauksen ja suunnittelun, maatalous- ja viljelijäntukihallinnon, maatalous- ja turkistarhayrittäjien lomituksen, vesivarojen käytön ja hoidon, vesien- ja merenhoidon, rakentamisen ohjauksen, kulttuuriympäristön hoidon, maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistämisen, ympäristötiedon tuottamisen ja jakamisen tehtävät sekä maakunnille lain perusteella annettavat muut alueelliset palvelut. Maakuntien tehtävien perustana olisi selkeä työnjako maakunnan, kunnan ja valtion välillä. Nämä tehtävät siirrettäisiin maakunnille kunnista, maakuntien liitoista, muista kuntayhtymistä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, työ- ja elinkeinotoimistoista sekä aluehallintovirastoista.

Tehtävistä on ehdotettu säädettävän yleisesti maakuntalain 6 §:ssä. Edellä kuvatun tehtäväjaon vaatimat muutokset asianomaisten kuntien, kuntayhtymien ja valtion viranomaisten tehtäviä koskevaan laajaan erityislainsäädäntöön valmistellaan ja toteutetaan erikseen osana parhaillaan valmistelussa olevaa maakuntauudistusta.

2. Siirtyvien tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Maakunnille siirretään tehtäviä ja henkilöstöä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta, aluehallintovirastoilta sekä kunnilta ja kuntayhtymiltä. Valtion tehtävien rahoitus koostuu nykytilassa kunkin vuoden talousarvion mukaisista määrärahoista sekä toimintaan nettoutettavista tuotoista. Kuntien tehtävien rahoituslähteitä ovat kuntien omat rahoituslähteet (verotulot, lainat) ja valtionosuudet. Kuntayhtymien toiminnan rahoittavat pääosin kunnat, mutta niillä on myös muita rahoituslähteitä, kuten ulkopuolista hankerahoitusta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista siirtyvien tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminnan rahoitukseen on osoitettu valtion vuoden 2017 talousarviossa momentille 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintameno (siirtomääräraha 2 v) 172 660 000 euron nettomääräraha. Toimintaan nettoutettavia tuloja momentille arvioidaan kertyvän 30 000 000 euroa. Vuoden 2015 ELY-keskusten henkilötövuosito- teuma toimintamomentilla oli 2 883 ja vuoden 2017 toteuman on arvioitu olevan noin 2 544 henkilötövuotta. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta sanotun momentin selvitysosan mukaan seuraavilta talousarvion momenteilta: 30.10.41, 30.10.51, 30.10.64, 30.20.43, 30.40.20, 30.40.31, 30.40.51, 30.40.62, 31.10.20, 31.10.50, 31.10.76, 31.30.63, 31.30.64, 32.30.51, 32.50.42, 32.50.43, 32.50.64, 32.50.65, 32.60.40, 32.70.30, 33.20.31, 33.20.52, 35.10.21, 35.10.22, 35.10.61 ja 35.10.63 sekä 35.20.64. Osaan näistä momenteista sisältyy oikeus käyttää niitä myös henkilöstön palkkaamiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin. Tätä henkilöstöä oli ELY-keskuksissa vuonna 2015 402 henkilötövuotta ja arvioitu olevan vuonna 2017 noin 400 henkilötövuotta.

Uudistuksessa tehtäväsiirtojen yhteydessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkautetaan 1 päivänä tammikuuta 2019 lukien ja niiden tehtävät siirtyvät valtaosin maakunnille mutta eräiltä osin myös uudelle perustettavalle Valtion lupa- ja valvontavirastolle, Innovaatorahoituskeskus Te- kesille, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafille, Liikennevirastolle, Maaseutuvirastolle ja Valtio-

konttorille. Tehtäväsiirrot Innovaatorahoituskeskus Tekesille ja Liikenteen turvallisuusvirasto Trafille tulevat voimaan jo ennen vuoden 2019 alkua.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamomentin määrärahasta on vuoden 2017 tasossa arviolta 134 miljoonaa euroa maakuntien yleiskatteiseen valtionrahoitukseen siirtyvää osuutta ja 46 miljoonaa euroa valtion eri virastoille siirtyvää osuutta. Henkilötyövuosina maakunnille siirtyvien tehtävien osuus on vuoden 2015 tasossa noin 2 400 henkilötyövuotta ja valtion eri virastoille siirtyvien tehtävien osuus noin 700 henkilötyövuotta. Lisäksi maakuntien yleiskatteiseen valtionrahoitukseen siirtyy muilta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin kytkeytyviltä momenteilta vuoden 2017 tasossa noin 577 miljoonaa euroa maakuntien yleiskatteiseen valtionrahoitukseen. Omiksi momenteikseen valtion talousarvioon jääville momenteille jää lisäksi noin 2,97 miljardia euroa sellaisia määrärahoja, jotka jatkossa ohjautuvat maakuntien kautta eri käyttötarkoituksiin kuten Euroopan unionin ohjelmien mukaisesti maatalous- ja yritystukiin. Maakuntien on mahdollista osin käyttää näiden momenttien määrärahoja myös henkilöstön palkkaamiseen kyseisiin tehtäviin niissä puitteissa kuin valtion talousarviossa määritellään ja momenteista vastaavat ministeriöt tai keskushallinnon virastot maakunnille rahoitusta osoittavat.

Työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyvien tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Työ- ja elinkeinotoimistojen toiminnan rahoitukseen on osoitettu valtion vuoden 2017 talousarviossa momentille 32.30.01 Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 173 131 000 euron nettomääräraha. Toimintaan nettoutettavia tuloja momentille arvioidaan kertyvän 400 000 euroa. Vuoden 2015 työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötyövuositoteuma toimintamomentilla oli 2 418 ja vuoden 2017 toteuman on arvioitu olevan noin 2 289 henkilötyövuotta. Muilta momenteilta rahoitettavat työ- ja elinkeinotoimistojen palveluksessa olevaa henkilöstöä oli 375 henkilötyövuotta vuonna 2015 ja arvioitu olevan 400 henkilötyövuotta vuonna 2017.

Uudistuksessa tehtäväsiirtojen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistot lakkautetaan 1 päivänä tammi-kuuta 2019 lukien ja niiden tehtävät siirtyvät maakunnille lukuun ottamatta työvoimapoliittisten lausuntojen antamisen tehtävää, joka siirretään Kansaneläkelaitokselle. Samalla toteutetaan maakunnille siirtyviä työ- ja yrityspalveluja sääntelevän lainsäädännön kokonaisuudistus antamalla laki aluekehityksestä ja kasvupalveluista. Kasvupalvelu-uudistuksen keskeinen tavoite on, että erilaiset palvelut sovitetaan toisiinsa ja tuotetaan asiakastarpeiden perusteella. Vastuu tästä olisi maakuntien järjestämistoiminnoilla. Laissa säänneltäisiin kasvupalvelujen tuottamisesta. Tuottaminen perustuisi ensisijaisesti markkinaehtoisin ratkaisuihin ja maakunnan oma palvelutuotanto olisi aina viimesijainen ratkaisu. Maakunnan velvollisuus tarkastella markkinoiden tilannetta on jatkuva ja voidaan arvioida, että jollain aika jänneellä uudistus siirtäisi julkisen hallinnon nykyisestä kasvupalvelutehtäviä tekevästä henkilöstöstä vähintään 75 prosenttia yksityiselle sektorille. Tehtäväsiirtojen myötä koko työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamomentin mukaisesti määrärahasta noin 147,6 miljoonaa euroa siirretään osaksi maakuntien yleiskatteisista valtionrahoitusta.

Aluehallintovirastoista siirtyvien tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Aluehallintovirastojen toiminnan rahoitukseen on osoitettu valtion vuoden 2017 talousarviossa momentille 28.40.01 Aluehallintovirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 53 300 000 euroa. Toimintaan nettoutettavia tuloja momentille arvioidaan kertyvän 13 860 000 euroa. Lisäksi aluehallintovirastojen toimintaa rahoitetaan työsuojelutehtävien osalta sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentilta 33.02.07 Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirto-

määräraha 2 v), jolle on osoitettu valtion vuoden 2017 talousarviossa 24 308 000 euron nettomääräraha.

Uudistuksessa tehtäväsiirtojen yhteydessä aluehallintovirastot lakkautetaan 1 päivänä tammikuuta 2019 lukien ja niiden tehtävät siirtyvät pääosin uudelle perustettavalle Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Samassa yhteydessä maakunnille siirretään nykyisten aluehallintovirastojen tehtävistä terveydensuojelun, romaniasiain hallinnon, metsäpalolentojen tähyystyksen ja alueellisen alkoholihallinnon tehtävät sekä pääosa elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tehtävistä. Maakunnille aluehallintovirastoilta siirrettävien tehtävien myötä maakuntien yleiskatteeseen valtionrahoitukseen siirtyy aluehallintoviraston toimintamenomomentilta 28.40.01 noin 3,5 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 100 henkilötyövuoden kustannuksia toimintaan nettoutettavat tulot huomioiden.

Kunnista siirtyvien lomitushallinnon tehtävien nykyinen rahoitus

Varsinaisen lomituspalvelun hankintaan tarkoitettu rahoitus on koottu valtion talousarviossa seuraaville neljälle sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momenteille: momentti 33.80.50 Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha), momentti 33.80.40 Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arvionmääräraha), momentti 33.80.42 Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v) ja momentti 33.80.41 Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v). Yhteensä näillä momenteilla on valtion vuoden 2017 talousarviossa määrärahoja 178,29 miljoonaa.

Kunnista siirtyvien kunnallisen maataloustukihallinnon tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Maakunnille siirtyvän kunnallisen maaseututukihallinnon tehtävien kustannukset ovat arviolta noin 19,5 miljoonaa euroa. Arvio perustuu Maaseutuviraston kesällä 2016 tekemään erillisselvitykseen kuntien yhteistoiminta-alueille. Kuntien maaseutuhallinnon tehtävissä työskentelee arviolta noin 500 henkilöä. Valtaosa rahoituksesta ja henkilöstöstä kohdistuu kuntien viljelijätukihallinnon tehtäviin.

Maakuntien liittojen tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö

Liittojen rahoitus koostuu pääosin kuntien jäsenmaksuosuuksista sekä ulkopuolisesta hankerahoituksesta. Kuntien jäsenmaksuosuudet maakuntaliittojen lakisääteisiin tehtäviin ovat noin 52 miljoonaa euroa vuonna 2017. Liittojen lakisääteisten tehtävien lisäksi osa maakuntien liitoista on vastaanottanut myös muun muassa pelastustoimen tehtävien hoitamisesta ja kesäyliopistotoiminnasta. Näihin tehtäviin maakunnan kunnat ovat osoittaneet erillisrahoituksen. Maakuntien liittojen menoista arviolta noin 60 prosenttia koostuu henkilöstökuluista. Maakuntien liittojen palveluksessa työskentelee vuoden 2016 tietojen mukaan noin 690 henkilöä.

3. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyt valtionavustukset

Kuntien omistamiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin on menneiden vuosien aikana myönnetty valtionavustuksia erilaisten säännösten perusteella. Rahoitusta säätele-

vään lainsäädäntöön ja rahoituspäätöksiin sisältyy pääsääntöisesti aina ehto rahoituksen takaisinperinnästä, jos kyseisen toimitilan käyttötarkoitus, omistus tai hallinta muuttuu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionavustusta koskevat säännökset sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettuun lakiin (733/1992). Valtionavustuksen myöntäminen perustamishankkeisiin vähentyi 2000-luvun alussa ja vuosina 2006 - 2008 avustuksia ei myönnetty lainkaan, mutta vuosina 2009 - 2012 myönnettiin 29 miljoonaa euroa korjausrakentamiseen. Vuonna 2013 tuli voimaan valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta (1099/2013). Asetuksen perusteella on myönnetty avustuksia 15 miljoonaa euroa. Avustuksen myöntämisessä noudatettiin valtionavustuslain (688/2001) säännöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain 30 §:n mukaan perustamishankkeeseen saatua valtionavustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käytöstä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen tai -avustukseen oikeuttavaan toimintaan. Valtionavustusta ei kuitenkaan voida periä takaisin sellaisella perusteella, joka on syntynyt myöhemmin kuin 15 vuoden kuluttua hankkeen valtionavustusselvityksen antamisesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta annetun asetuksen 11 §:n mukaan valtionavustuksen kohteena ollutta omaisuutta tulee käyttää avustuspäätöksessä määrättyyn tarkoitukseen 15 vuoden ajan valtionavustusselvityksen toimittamisesta lukien eikä omaisuutta saa mainittuna aikana luovuttaa toiselle eikä siirtää toisen omistukseen tai hallintaan.

Palosuojelurahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka toiminta perustuu palosuojelurahastolakiin (306/2003) ja valtioneuvoston palosuojelurahastosta annettuun asetukseen (625/2003). Rahasto myöntää avustuksia pelastustoimen alueille, kunnille ja sopimuspalokunnille. Rakennushankeavustusta voidaan myöntää uusien paloasemien rakentamiseen sekä vanhojen paloasemien merkittävään peruskorjaukseen tai laajentamiseen. Palosuojelurahastosta myönnettäviin avustuksiin sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään ja rahasto toimii näissä avustuksissa valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena.

Öljysuojarahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka on ympäristöministeriön hoidossa (laki öljysuojarahastosta 1406/2004). Öljysuojarahastosta voidaan myöntää avustuksia alueen pelastustoimelle tai kunnalle öljyntorjuntakaluston säilyttämiseen tarkoitettun varaston rakentamiseen tai vuokraamiseen sekä muun muassa öljyntorjunnan harjoitusaluetta varten. Öljysuojarahastosta myönnettäviin harkinnanvaraisiin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia vastaavalla tavalla kuin palosuojelurahaston avustuksiin.

Palosuojelurahastosta ja öljysuojarahastosta myönnetään avustuksia vuosittain. Palosuojelurahasto myöntää rakennushankkeisiin vuosittain noin 2 miljoonaa euroa. Öljysuojarahastosta nimenomaan rakennushankkeisiin myönnettävät avustukset ovat merkittävästi palosuojelurahastoa pienempiä rahaston varojen käytön kohdistuessa ensisijaisesti öljyvahinkojen korvaamiseen sekä öljyntorjunnan kaluston hankkimiseen ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämiseen.

Valtionavustuslain 13 §:n mukaan omaisuutta, johon valtionavustusta on myönnetty, ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määritellyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallinto-oikeutta luovuttaa toiselle valtionavustuspäätöksessä määrättyä valtion-

avustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana. Valtionavustuspäätöksessä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöajaksi saadaan määrätä enintään kymmenen vuotta valtionavustuksen tai sen viimeisen erän maksamisesta. Omaisuuden käyttöaika on kuitenkin 30 vuotta valtionavustuksen myöntämisestä, jos valtionavustus on myönnetty kiinteän omaisuuden, rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan tai perusparannukseen.

4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Maakuntien rahoituksesta annettavaksi ehdotetun lain (jäljempänä *rahoituslakiehdotus*) mukaiset rahoituksen määräytymisperusteet ja valtion rahoituksen kustannuspohja poikkeavat sisällöllisesti monelta osin siitä tavasta, jolla tällä hetkellä rahoitetaan valtiolta maakunnille siirtyvät tehtävät. Valtiolta siirtyvien tehtävien osalta tehtävien toimintamenot sekä eräät muut näihin tehtäviin kytkeytyvät maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön pääluokkien määrärahat budjetoidaan vuodesta 2019 alkaen maakuntien valtionrahoitusmomentille. Valtion rahoitus jaetaan tältä momentilta maakunnille laskennallisiin tekijöihin perustuen, kun nykyään jako valtion virastoille tapahtuu virastokokonaisuuskohtaisilta toimintamenomomenteilta tulosohjausprosessissa tulossopimuksin.

Valtion rahoituksen tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla maakunnilla on olosuhteista ja maakunnan asukkaiden palvelutarpeiden eroista huolimatta edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä.

Valtion rahoitus olisi maakunnalle pääosin yleiskatteellista, joten maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa. Osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitus kohdistettaisiin kuitenkin erillisrahoituksena tehtävien ja niiden rahoituksen luonteen vuoksi.

Esitykseen sisältyvien laskennallisten kustannusten määräytymisperuste-ehdotusten lähtökohtana on ollut jo valmistellun rahoituslakiehdotuksen sääntelytapaa noudattaen yksinkertainen, maakuntatasolla eri puolilla maata maakuntien toiminnan kustannusten keskeiset perusteet kattava malli. Maakunnan muiden tehtävien rahoituksen tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi rahoituslakiehdotukseen lisättäisiin uusina määräytymistekijöinä kasvupalvelua ja maatalousyrittäjien lomitusta kuvaavat kertoimet sekä maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerroin. Lisäksi asukasperusteisen rahoituksen painoa kasvatettaisiin. Rahoituksen kokonaismäärän kasvaessa ehdotukseen jo sisältyvien määräytymistekijöiden painot muuttuisivat, vaikka niiden perusteella kohdennettavan rahoituksen määrä pysyy ennallaan.

Rahoituslakiehdotuksen 6 §:ään sisältyy kustannusten kasvua hillitsevä rajoitin, joka toisaalta osaltaan turvaa maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuvan rahoituksen tason nousua. Maakuntien muissa tehtävissä ei ole vastaavaa väestön ikääntymisestä tai muista tekijöistä seuraavaa palvelutarpeen kasvua, minkä vuoksi rajoitinta ei olisi perusteltua soveltaa näihin tehtäviin. Lisäksi valtiolta siirtyvien tehtävien rahoitus on ollut valtion talousarviossa harkinnanvaraista eikä nykytilaa olisi tältä osin tarkoitus muuttaa.

Rahoituslakiehdotuksen 6 §:ään sisältyy säännös myös varainhoitovuoden arvioitun kustannustason muutoksen huomioon ottamisesta. Arvioitu kustannustason muutos otettaisiin täysimääräisesti huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien laskennallisessa rahoituksessa. Muiden tehtävien osalta laskennalliset kustannukset tarkistettaisiin vain osittain vastaamaan maakuntaindeksin mu-

kaan määräytyvää arvioitua kustannustason muutosta. Maakunnille siirtyvien tehtävien nykyisessä valtion talousarvioon sisältyvässä rahoituksessa kustannustason muutosta ei oteta säännönmukaisesti huomioon. Maakuntien rahoituksen perustuessa pääosin valtionrahoitukseen kustannustason muutos otettaisiin osittain huomioon rahoituksen mitoituksessa, jotta maakunnilla on riittävät edellytykset hoitaa niille osoitetut tehtävät.

Lisäksi rahoituslakiehdotukseen sisältyvään maakunnan rahoituksen harkinnanvaraiseen korotukseen ehdotetaan sisällytettävän siirtymäaikana erityinen erä, jolla voitaisiin tasoittaa siirtymäkaudella tapahtuvia merkittäviä rahoituksentason alenemia.

5. Maakuntien rahoitus siirtyvissä tehtävissä

Maakunnan tehtävälästä ehdotetaan säädettävän maakuntalain (xx/xxxx) 6 §:ssä. Tässä esityksessä kuvataan maakuntien tehtävien rahoitus seuraavissa maakuntalain mukaisissa tehtävissä: 3) alueellinen alkoholihallinto; 6) maatalous ja maaseudun kehittäminen; 7) maataloustuotteiden markkinajärjestelyt, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus, laatu ja käyttö sekä kasvinterveyden valvonta; 8) kalatalous ja vesitalous; 9) aluekehittämisen viranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen; 10) alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu; 11) maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus; 12) kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämisen edistäminen; 13) luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito; 14) liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun; 15) yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustustehtävät; 17) alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen yhteistyössä muiden maakuntien kanssa sekä liikunnan edistäminen maakunnassa alueellisen liikuntaneuvoston toiminnan kautta sekä ulkoilureittitehtävät; 18) maakunnallisen identiteetin edistäminen alueella yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa; 19) kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista; 20) vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötoimien toteuttamisesta; 21) vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu; 22) ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen; 23) maakunnan varautuminen ja alueellisen varautumisen yhteensovittaminen; 24) maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen sekä poronhoitajien sijaisavun kustannusten korvaaminen; 25) alueelliset romansiasian neuvottelukuntia ja romansiasioita koskevat tehtävät; 26) yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen.

Lisäksi tässä esityksessä kuvattava rahoitus on tarkoitettu niiden seuraavien tehtävien hoitoon, joita maakunta maakuntalain 6 §:n mukaan voisi lisäksi hoitaa varsinaisen tehtävälänsä ohella: 1) liikennepalveluiden maakunnallinen kehittäminen ja järjestäminen sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelu ja järjestäminen samoin kuin sitä koskevat valtionavustustehtävät, lukuun ottamatta toimintaa liikennekaaren (/) IV osan 1 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen kunnallisten ja seudullisten viranomaisten toimialueella, näiden alueiden liikenteen suunnittelu ja järjestäminen, sekä raideliikenne; 2) saaristoliikenteen suunnittelu ja järjestäminen; 5) maakunnan tehtäviin liittyvät kansainväliset ja Euroopan unionin asiat ja yhteydet.

Maakuntien toiminnan rahoitus (määrärahasiirrot valtion virastoilta ja kunnilta)

Maakuntien edellä mainittujen tehtävien rahoitus ehdotaan koottavaksi uudistuksessa ensisijaisesti valtiovarainministeriön pääluokkaan perustettavalle maakuntien valtionrahoitusmomentille. Momentille siirtyisi rahoitusta toimintamenojen osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamonomentilta 32.01.2, työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamonomentilta 32.30.01 sekä aluehallintovirastojen toimintamonomentilta 28.40.01.

Lisäksi yleiskatteiselle momentille siirretään rahoitusta hallinnonaloittain yhdeltä tai useammalta maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosi-aali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön momentilta. Näistä momenteista euromääräi- sesti merkittävimpiä kokonaisuuksia ovat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (kasvupalvelut) sekä lomituspalvelujen kokonaisuus.

Kunnista siirrettävien tehtävien rahoituksen kokoaminen huomioidaan kuntien verotulojen ja valti- onosuuksien muutoksessa. Maakuntien yleiskatteiselle valtionrahoitusmomentille siirretään kuntien rahoituksesta arviolta 3,33 miljoonaa euroa. Siirrettävä määräraha kattaa kunnilta siirrettävistä teh- tävistä nykyisten maakuntien liittojen kuntamaksuusuuksien sekä kunnallisen maataloushallinnon kustannukset.

Yleiskatteiselle maakuntien valtionrahoitusmomentille kootaan rahoitusta yhteensä arviolta 1,12 miljardia euroa seuraavilta valtion vuoden 2017 talousarvion mukaisilta momenteilta:

Sisäministeriön pääluokka

- Momentti 26.30.20 Erityismenot (arviomääräraha); n. 25 %:a momentin määrärahasta

Valtiovarainministeriön pääluokka

- Momentti 28.40.01 Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v); n. 6 %:a mo- mentin määrärahasta

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokka

- Momentti 30.20.20 Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha); n.70 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v); n. 59 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 30.40.31 Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v); 100 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 30.40.40 Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha); n. 29 %:a mo- mentin määrärahasta

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokka

- Momentti 31.01.41 Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siir- tomääräraha 3 v); 100 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 31.10.50 Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siir- tomääräraha 3 v); n. 23 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 31.30.63 Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v); n. 41 %:a momentin määrärahasta

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokka

- Momentti 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v); n. 74 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 32.30.01 Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v); n. 91 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yristyspalvelut (siirtomääräraha 2 v); 100 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 32.70.30 Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha); n. 15 %:a momentin määrärahasta (jaetaan 3 luvun jakoperusteiden mukaisesti)

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka

- Momentti 33.20.31 Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha); 100 % momentin määrärahasta (jaetaan 3 luvun jakoperusteiden mukaisesti)
- Momentti 33.80.40 Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha); 100 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 33.80.50 Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha); 100 %:a momentin määrärahasta

Ympäristöministeriön pääluokka

- Momentti 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v); n. 18 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v); n. 44 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v); n. 58 %:a momentin määrärahasta
- Momentti 35.20.64 Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v); n. 65 %:a momentin määrärahasta

Momenttikohtaiset määrärahasiirrot tarkentuvat lopulliseen muotoonsa vuoden 2019 talousarvion valmistelun yhteydessä.

Lisäksi maakunnille siirrettäviin tehtäviin kytkeytyvää rahoitusta tullaan kanavoimaan osin maakuntien käyttöön ja osin maakuntien eteenpäin välitettäväksi useilta valtion talousarvioon erillisiksi ja eri pääluokkiin sijoittuviksi momenteikseen jääviltä momenteilta. Näitä ns. erillismomenttien määrärahoja ovat erityisesti maataloustukien maksatukseen käytettävät varat sekä EU:n rahastoihin kytkeytyvät unionin ja kansalliset varat. Lisäksi nykyisiin pääluokkiin jääviä, läpivirtauserien kaltaisia määrärahoja sisältäviä, momenteja ovat kaksi korkotuki- ja eläkemenojen maksamiseen tarkoitettua momenttia, kaksi suoraan valtion talousarvioon sisältyvien tulomomenttien mukaisina budjetoitavaa momenttia (maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta momentit 30.10.40-43, 30.10.64, 30.20.40-44, 30.40.20, 30.40.51 ja 30.40.62 sekä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentti 32.50.64 ja ympäristöministeriön pääluokasta momentti 35.10.64). Lisäksi liikenne- ja viestinministeriön pääluokan perusväylänpidon momentin tienpitoon käytettävät määrärahat (31.10.20) jäisivät nykyiseen pääluokkaan muun muassa valtiolla säilyvän tieverkon omistajuuden ja yhtenäisyyden säilyttämisen vuoksi. Myös maa- ja metsätalousministeriön pääluokan momentti 30.10.51, liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan momentit 31.30.64 ja 31.30.66 ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentit 33.80.41 ja 33.80.42 jäisivät ministeriön pääluokkaan. Maakuntien toimintaan kytkeytyviä määrärahoja näillä momenteilla on valtion vuoden 2017 talousarviossa yhteensä noin 2,97 miljardia euroa. Momenttikohtaiset perustelut sille, että niiden määrä-

rahoja ei uudistuksen yleislinjan vastaisesti siirretä osaksi maakuntien valtionrahoituksen momentin määrärahoja, ovat pääluokittain seuraavat:

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokka

- Momentti 30.10.40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 71 976 000 euroa. Määräraha on osa EU:n komission 12 päivänä joulukuuta 2014 hyväksymää osarahoitteista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) rahoitusta. Määrärahalla maksetaan maaseutuohjelmassa hyväksytyistä aloittamis- ja investointiavustuksista kunakin vuonna aiheutuvat menot. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuin tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoiikaisuihin. Varsinaiset myöntämispäätökset hankkeista tehdään nykyisin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja jatkossa maakunnissa, mutta momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.
- Momentti 30.10.41 Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 14 000 000 euroa. Määräraha on Maaseutuviraston hallinnoima läpivirtauserä, joka liittyy aiempina vuosina myönnettyjen korkotukilainojen valtion maksettavaksi tulevan korkotukiosuuden maksamiseen. Maakunnilla tai millään muullakaan taholla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa määrärahan käyttöön tai kohdentamiseen, vaan tämä määräytyy suoraan korkotukiosuuden perusteella. Määrärahan siirtäminen yleiskatteiseen vaikeuttaisi yleiskatteisen momentin hallinnointia.
- Momentti 30.10.42 Luopumistuet ja eläkkeet (siirtomääräraha 2 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 57 230 000 euroa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tai kunnat eivät ole osallistuneet määrärahaan liittyvään myöntöprosessiin, eivätkä myöskään maakunnat tule jatkossa siihen osallistumaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on määrärahaan liittyvä valvontatehtävä tällä hetkellä. Valvontatehtävä rahoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoista ja sekä tehtävät että toimintamenot siirretään uudistuksessa maakunnille.
- Momentti 30.10.43 Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 67 767 000 euroa. Määräraha on osa EU:n komission 12 päivänä joulukuuta 2014 hyväksymää osarahoitteista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan maaseutuohjelmassa hyväksytyistä eläinten hyvinvointikorvauksista aiheutuneet menot. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuin tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoiikaisuihin. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.
- Momentti 30.10.51 Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 1 843 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltava seikka on määrärahan perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen.
- Momentti 30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 109 440 000 euroa. Määräraha on osa EU:n komission 12 päivänä joulukuuta 2014 hyväksymää osarahoitteista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan maaseutuohjelman mukaisiin yritys- ja kehittämishankkeisiin (sisältäen Leader-tuet) sekä koko maaseutuohjelman toimeenpanoa varten tarkoitettuun tekniseen apuun kunakin vuonna kohdentuvat menot. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuin tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoiikaisuihin. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään

koko ohjelmakautta koskevan rahoitussuunnitelman ja talousarviossa vuosittain myönnettävän valtuuden puitteissa pääosin maakunnissa (paitsi maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston käytettävissä olevan teknisen avun osalta). Leader-tuissa tarkoituksenmukaisuusharkinta on EU:n yleisasetuksen mukaisesti Leader-ryhmillä. Momentti tulee kuitenkin säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.

- Momentti 30.20.40 Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 327 900 000 euroa. Kansallisilla tukijärjestelmillä täydennetään EU:n tukijärjestelmiä, joiden kanssa ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Kansallisilla tuilla turvataan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja ne vaikuttavat suoraan viljelijöiden tulotasoon. Tukea voidaan maksaa EU:n kansallisia tukia koskevien päätösten tai EU:n valtiontukea koskevien säädösten nojalla. Maksetuista tukimääristä, tuotannon kehittymisestä ja tukien muusta vaikuttavuudesta on myös raportoitava vuosittain EU:n komissiolle. Momentilta maksetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaisia tukimuotoja. Tämän lain 7 §:n perusteella tukien määristä, yksikkötukien tasoista sekä tukialueista säädetään valtioneuvoston asetuksilla. Momentin määrärahan vuosittaisesta käytöstä eri tukikohteisiin neuvotellaan maataloustuottajien keskusjärjestöjen (MTK ja SLC) kanssa ennen valtioneuvoston asetuksen antamista. Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto vastaavat kansallisten lakien ja EU-säädösten pohjalta tukien keskitetystä valmistelusta, koordinoinnista ja seurannasta. Jos eri viljelijätukien ohjaus ja käsittely hajautettaisiin eri tasoille ja eri paikkoihin, vaarannettaisiin merkittävällä tavalla näiden keskeisten periaatteiden ja velvoitteiden toteutuminen. Viljelijätukiin liittyvien tehtävien ja hallinnointiprosessin sirpaloituminen maakuntatasolle merkitsisi samalla merkittävää lisäresursoinnin tarvetta maakunnissa. Samalla kasvaisi riski sille, että hallinnointikokonaisuus muuttuu nykyistä tehottomammaksi ja että Suomelta voi vuosittain jäädä merkittävä määrä EU-rahoitusta saamatta. Lisäksi maakunnilla tulisi olla riittävää asiantuntemusta tukijärjestelmäkokonaisuudesta ja eri tukimuotojen välisistä kytkennöistä. Kansalliset tuet kuuluvat kiinteästi laajempaan, koko maan kattavaan maatalouden tukikokonaisuuteen, jota on koordinoitava tasapainoisesti ja keskitetysti EU-säädösten ja muiden EU-maatalouspolitiikan reunaehtoien mukaisesti. Maakuntien osallistuminen kansallisen tuen vuosittaisen jakoehdotuksen valmisteluun lisäisi huomattavasti hallinnollista työtä, toisi valmisteluun yhden uuden tason sekä edellyttäisi maakunnilta usean maakuntien välistä koordinaatiota ja päätösesitysten yhteensovittamista tukien toimeenpanon eri vaiheissa. Momentin määrärahan siirtämistä osaksi maakuntien yleiskatteista valtionrahoitusta ei ole pidetty edellä esitetyn vuoksi perusteltuna.
- Momentti 30.20.41 EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 540 000 000 euroa. Momentin määräraha on kokonaisuudessaan EU:n rahoittamaa tukea, joka toimeenpannaan EU:n säädösten mukaisesti. Määräraha on läpivirtauserä, jonka käytöstä maakunnat eivät voi päättää. Koska momentin määrärahat ovat suoraan EU:n maataloustukirahaston varoista maksettavia, liittyy näihin sanktioinnin mahdollisuus sekä tuen takaisinperintä tuensaajalta korkoineen. Lisäksi EU-säädösten mukaisten tukiehtojen toimeenpanon laiminlyönti hallinnon toimesta aiheuttaa riskin Suomen valtiolle EU-tukien maksatuksen keskeytyksen ja/tai vähennyksen sekä EU-rahoituksen menetyksen kautta. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.
- Momentti 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 300 043 000 euroa. Määräraha on osa EU:n komission 12 päivänä joulukuuta 2014 hyväksymää osarahoitteista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 (maaseutuohjelma) rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan maaseutuohjelman

sa hyväksytyistä ympäristökorvauksista, neuvontatoimenpiteestä sekä ei-tuotannollisista investoinneista aiheutuneet menot. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuim tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoikaisuihin. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.

- Momentti 30.20.44 Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 551 888 000 euroa. Määräraha on osa EU:n komission 12 päivänä joulukuuta 2014 hyväksymää osarahoitteista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 (maaseutuohjelma) rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan maaseutuohjelmassa hyväksytyistä ympäristökorvauksista, neuvontatoimenpiteestä sekä ei-tuotannollisista investoinneista aiheutuneet menot. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuim tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoikaisuihin. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.
- Momentti 30.40.20 Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 3 000 000 euroa. Vesilain mukaiset kalatalousviranomaistehtävät ollaan siirtämässä maakunnille, jolloin maakunnat vastaisivat mm. kalatalousmaksujen keruusta ja käytön hyväksymisestä. Vesilain säännöksistä johtuen määräraha on kokonaisuudessaan ns. läpivirtauserä, jolloin maakunnalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa määrärahan käyttöön ja kohdentamiseen. Mikäli rahoitus olisi osana yleiskatteista momenttia, tulisi sieltä korvamerkitä jollakin tavoin tulomomenttia vastaava määrärahaosuus. Määrärahan siirtäminen yleiskatteiseen vaikeuttaisi yleiskatteisen momentin hallinnointia.
- Momentti 30.40.51 Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 8 850 000 euroa. Kyseessä on tulosidonnainen momentti, eli määrärahan mitoitus perustuu suoraan momentille 12.30.44 kertyviin kalastonhoitomaksutuloihin. Momentin määrärahaa voidaan käyttää ainoastaan kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisiin käyttötarkoituksiin, mistä johtuen momenttia ei voida siirtää edes osittain osaksi maakuntien yleiskatteista rahoitusta. Momentille budjetoitavan määrärahan määrä vaihtelee vuosittain, koska kalastuslain mukaisesti mitoitus perustuu viimeisimpään vahvistettuun tilinpäätökseen. Määrärahan siirtäminen yleiskatteiseen vaikeuttaisi myös yleiskatteisen momentin hallinnointia.
- Momentti 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 20 881 000 euroa. Määrärahasta n. 95 % käytetään EU:n komission hyväksymän Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) osaksi rahoitettavan Suomen toimintaohjelman rahoitukseen. Määrärahan kohdennus EMKR:n toimintaohjelmaan perustuu EU-komission päätökseen, jota jäsenvaltion tulee noudattaa. Määrärahalla maksetaan ohjelmassa hyväksytyistä hankkeista ja toimenpiteistä kunakin vuonna aiheutuvat menot. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään jatkossa maakunnissa. Toimintaohjelman varojen pienen mittaluokan johdosta varoja ei voi allokoida pieniksi eriksi etukäteen maakunnille, vaan varojen alueellinen jako tulee voida tehdä vuosittain tarvearvion perusteella, jotta suuria hankkeita voidaan tarvittaessa rahoittaa koko maassa. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuim tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusoikaisuihin. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokka

- Momentti 31.10.20 Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 1 271 950 000 euroa, josta tienpidon osuus on 508 000 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltavia seikkoja ova tieverkoston säily-

minen uudistuksessa valtion omaisuutena sekä väyläverkoston yhtenäisen kehittämisen ja korjausvelan vähentämisen tavoitteet.

- Momentti 31.30.64 Saariston yhteysliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 12 990 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltava seikka on määrärahan perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen.
- Momentti 31.30.66 Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 5 303 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltava seikka on määrärahan perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen.

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokka

- Momentti 32.50.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 357 458 000 euroa. Yleiskuvaus: Määräraha on osa Euroopan komission 11.12.2014 hyväksymän EU-osarahoitteen Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuudet sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (EAY) ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) valtion rahoitusosuudet mukaan lukien ohjelmien toimeenpanoa varten tarkoitettuun tekniseen tukeen kunakin vuonna kohdentuvat menot. Määrärahalla maksetaan myös vähävaraisimmille suunnatun Eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettavan ohjelman (FEAD) sekä pk-yritysaloiteohjelman EU- ja valtion rahoitusosuudet. Euroopan komissio ja tilintarkastustuomioistuin tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus Euroopan komission rahoitusosakaisuihin. Asetuksen (EU) N:o 1303/2013 123 artiklan 6 ja 7 kohtien mukaisesti jäsenvaltio voi nimetä yhden tai useamman välittävän toimielimen, joka suorittaa tietyt hallinto- tai todentamisviranomaisen tehtävät kyseisen viranomaisen vastuulla. Nykyisten välittävänä toimieliminä toimivien rakennerahasto -elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja maakuntien liittojen tehtävät siirtyvät maakuntauudistuksen myötä maakunnille. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään talousarviossa vuosittain myönnettävän valtuuden puitteissa pääosin maakunnissa (paitsi työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja Tekesin osalta). Momentti tulee kuitenkin säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka

- Momentti 33.80.41 Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 2 550 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltava seikka on määrärahan perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen.
- Momentti 33.80.41 Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 300 000 euroa. Momentin säilyttämistä erillismomenttina puoltava seikka on määrärahan perusteena olevien tehtävien maantieteellisesti hyvin rajattu kohdentuminen.

Ympäristöministeriön pääluokka

- Momentti 35.10.64 EU:n ympäristörahadon osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v). Momentin määräraha valtion vuoden 2017 talousarviossa on 4 500 000 euroa. Kyseessä on läpivirtausmomentti EU:n LIFE-ympäristörahadosta mak-

settaville varoille. Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-hankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen. EU-rahoitus tuloutetaan vastaavasti valtion talousarviossa momentille 12.35.99 (Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot). Kotimainen rahoitusosuus kyseisiin hankkeisiin voidaan valtion osalta maksaa useilta eri momenteilta. Ympäristöministeriön osalta muun muassa momenteilta 35.01.04 (Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot), 35.10.21 (Eräät luonnonsuojelun menot), 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät), 35.10.61 (Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen) ja 35.10.63 (Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot) voidaan maksaa kotimaista osuutta EU:n hyväksymissä hankkeissa. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuin tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoitusosuuksiin. EU-rahoituksen määrä vaihtelee vuosittain riippuen EU:n komission hyväksymien hankkeiden ja niissä toteutuvien maksuaikataulujen mukaan. Samoin alueellisesti rahojen jakaantuminen riippuu kokonaan hyväksytyistä hankkeista. Kotimaisilla toimijoilla ei ole päätösvaltaa rahoitettavien hankkeiden valinnassa ja maakunnilla ei ole roolia momentin maksatuksissa. Momentti tulee säilyttää erillisenä momenttina valtion talousarviossa, sillä kyse on unionin varoista.

Maakunnille osoitettavan rahoituksen riittävyys kokonaisuutena ja muutuskustannukset

Toimintamenomäärärahat siirtyvät maakunnille kyseisten tehtävien hoitamisesta valtiolla ja kunnissa aiheutuneiden kustannusten mukaisina ja toteuttavat täten rahoitusperiaatetta. Valtiolta siirtyvien tehtävien osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten määrärahoihin on kohdistettu merkittäviä säästöjä erityisesti vuosina 2016 ja 2017 ja tehtävien hoidon turvaaminen on edellyttänyt useita keskittämiskorjauksia. Tehtävien siirtyessä maakunnille tarvitaan useiden tehtävien tulokselliseksi hoitamiseksi edelleen keskittämiskorjauksia, sillä tehtävien konkreettisen hoitamisen hajaantuminen kaikille toimivaltaisille toimijoille (18 maakuntaa) nostaisi tehtävien hoidosta aiheutuvia kustannuksia nykytilaan nähden. Maakunnat voivat uuden järjestelmän ja lainsäädännön puitteissa sopia tarvittavista keskittämiskorjauksista joustavasti keskenään.

Yleiskatteiselta momentilta kullekin maakunnalle osoitettava rahoitus muodostaa yhden kokonaisuuden, jonka puitteissa maakunta hoitaa sille lainsäädännöllä osoitetut tehtävät. Valtiolta siirtyvät sekä lomitukseen paikallishallinnon, kunnallisen maataloushallinnon ja maakuntien liittojen tehtävät tulevat maakuntakohtaisesti tarkasteltuna merkittävästi nykyistä laajemman rahoituspohjan piiriin, sillä yleiskatteiselle momentille kootaan paitsi niiden, niin myös mm. sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen, ympäristöterveydenhuollon tehtävien rahoitus. Laajempi ja yhtenäinen rahoituspohja tuo turvaa ja joustavuutta tehtävien hoitamiseen sekä mahdollistaa synergioiden hyödyntämisen eri tehtäväkokonaisuuksien välillä.

Tehtävien siirrosta ja maakuntien perustamisesta aiheutuu sekä suoria että epäsuoria muutuskustannuksia. Epäsuorat muutuskustannukset liittyvät erityisesti uudelleen organisoitumisesta varsinaiseen toimintaan heijastuviin häiriöihin. Näitä voidaan ehkäistä hyvällä valmistelulla ja suunnittelulla. Nämä kustannukset jäävät osittain maakuntien rahoitettavaksi. Suoriin muutuskustannuksiin on varattu valtion vuoden 2017 talousarviossa määrärahaa Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus (siirtomääräraha 3 v) -momentille 28.70.05 yhteensä 31,3 miljoonaa euroa, josta osa on tarkoitettu sote –uudistuksen muutuskustannuksiin. Momentin määrärahaa voidaan käyttää 1) maakuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelusta, valmistelun ohjauksesta ja koulutuksesta sekä valmisteluun ja toteuttamiseen liittyvistä kehittämis- ja kokeiluhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen; 2) valtion-

avustusten maksamiseen maakuntien väliaikaisten valmisteluelinten perustamiseen ja toimintaan; 3) maakuntien valtakunnallisten palvelukeskusten sekä julkisoikeudellisen palvelulaitoksen perustamisen valmisteluun; sekä 4) enintään 5 000 000 euroa avustusten maksamiseen uudistuksen valmistelukustannuksiin kunnille ja kuntayhtymille. Vuosien 2018 ja 2019 muutoskustannukset tarkentuvat ja budjetoidaan kyseisten vuosien valtion talousarvioiden valmistelun yhteydessä.

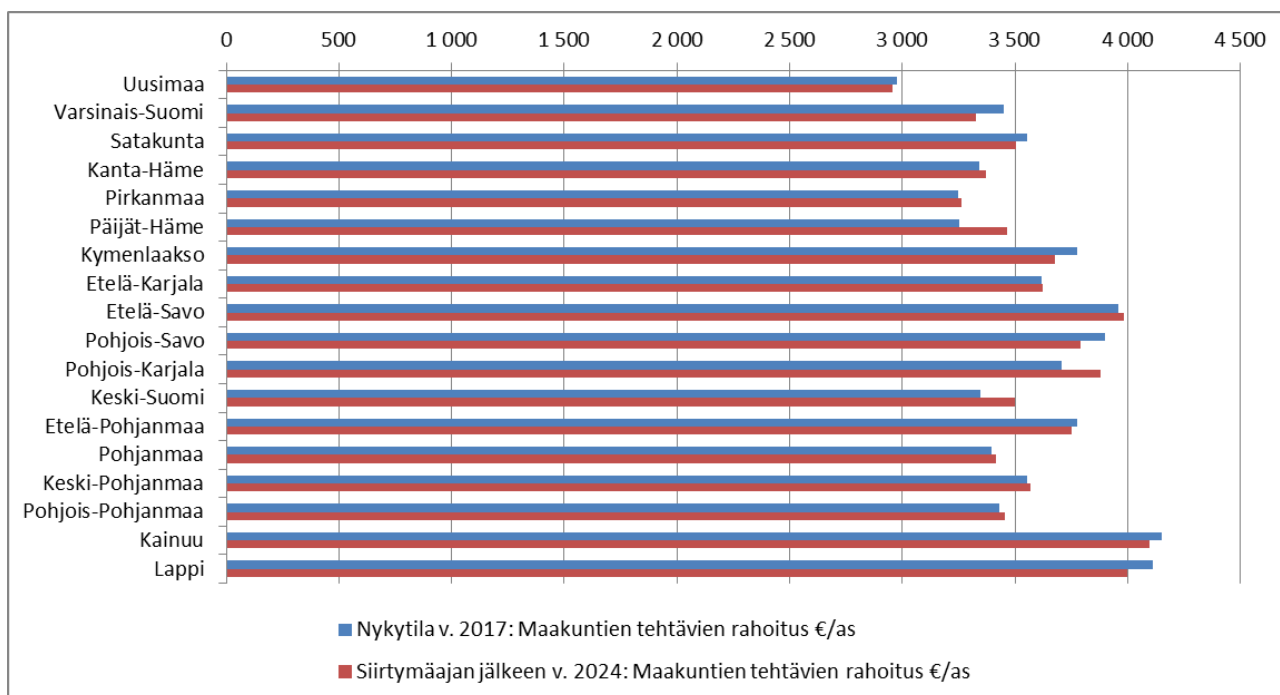
Lisäksi siirtymäkauden aikana yksittäisten maakuntien merkittäviin laskennalliseen malliin siirtymisestä aiheutuviin rahoitusongelmiin voitaisiin kohdentaa tarkoitusta varten varattua harkinnanvaraista rahoitusta.

Rahoituksen määräytymisperusteiden maakuntakohtaiset vaikutukset

Uusi rahoitusjärjestelmä muuttaa tilannetta maakunnille siirtyvien tehtävien nykyiseen rahoitustilanteeseen nähden. Muutokset ovat tämänhetkisen mallin ja maakuntien laskennallisen mallin välillä suurimmillaan +44,50 ja – 57,87 miljoonaa euroa yksittäisen maakunnan kohdalla. Maakuntien rahoituksen muutoksissa on huomioitu kaikki maakunnalle siirtyvät tehtävät eli laskelma pitää sisällään myös sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon rahoituksen. Maakunnan rahoituksen muutos tapahtuisi porrastetusti viiden vuoden siirtymäkauden aikana.

Valtiolta siirtyvien tehtävien rahoituksen taso on laskelmissa pääsääntöisesti vuoden 2017 talousarvion mukainen. Keväällä 2016 päätetyn julkisen talouden suunnitelman mukaan näiden tehtävien rahoituksen taso alenee selvästi vuoteen 2019 mennessä. Siirtohetken rahoitustaso tulee siten poikkeamaan esitetystä laskelmasta samassa suhteessa. Laskelmia ei pysty tässä vaiheessa tekemään vuoden 2019 kehystasolla erityisesti siitä syystä, että valtiolta maakunnille siirtyvien momenttien maakunnittainen kohdentuminen saattaa vaihdella tulevien vuosien aikana.

Maakuntien saama yleiskatteellinen rahoitus on pienimmillään 2 976 euroa / asukas ja suurimmillaan 4 196 euroa / asukas vuonna 2019. Siirtymäkauden jälkeen rahoitus muuttuisi niin, että yleiskatteellisen rahoitus olisi pienimmillään 2 956 euroa / asukas ja suurimmillaan 4 096 euroa / asukas vuonna 2024. Rahoituksen lähtötasosta siirryttäisiin porrastetusti viiden vuoden siirtymäkauden aikana lopulliseen rahoitustasoon. Siirtymäkausi tasoittaa merkittävästi maakuntien muutosta ja mahdollistaa maakuntien toiminnan sopeuttamisen laskennallisen mallin rahoitustasoon. Siirtymäkauden aikana yksittäisen maakunnan rahoituksen vuosimuutos olisi nykyisten laskelmien perusteella enintään noin +40 euroa / asukas ja -25 euroa / asukas.

Kuvio: maakuntien arvioitu rahoitus kaikkiin maakunnille siirtyviin tehtäviin vuonna 2019 ja siirtymäkauden jälkeen vuonna 2024 (huom. vuoden 2019 rahoitustaso on tämän hetken laskelmassa laskettu pääsääntöisesti vuoden 2017 tiedoilla)

Kustannusperusteiseen nykytilarahoitukseen verrattuna maakuntien rahoituksen muutos olisi suurimmillaan +6,56 ja – 3,54 prosenttia.

Edellä kuvattu rahoituksen muutos perustuu laskennalliseen arvioon, johon sisältyy epävarmuuskijöitä muun muassa lähtötasotietoihin tehtyjen muunnosten osalta. Monista siirtyvistä tehtävistä ei ole ollut saatavilla tietoa nykyisten kustannusten maakunnittaisesta jakautumisesta, joten maakunnittainen tieto on jouduttu arvioimaan erilaisten muunnosten kautta.

Maakuntien rahoitukseen viiden vuoden siirtymäkaudella tapahtuvia muutoksia voidaan pitää kohtuullisina. Muutokset rahoituksessa ovat siirtymäkauden aikana vuosittain pieniä, joten maakunnilla on mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa rahoitusmallista johtuviin muutoksiin. Lisäksi yleiskatteellisen rahoituksen laskennallisen mallin ennakoitavuus edesauttaa maakuntien talouden suunnittelua pitkällä aikavälillä, jolloin maakuntien on mahdollista suunnitella taloutensa laskennallisen mallin mukaiseen tasoon. Näinollen rahoituksen muutoksista huolimatta maakunnilla nähdään olevan edellytykset niiden järjestämistä vastuulle siirtyvien tehtävien hoitamiseen.

6. Laki maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon, esityksen täydentäminen

Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon (jäljempänä voimaantulolaki) 20 §:n mukaan kunnan käytössä ja omistuksessa olevat, maakunnan järjestämistä vastuulle siirtyvän toiminnan käytössä olevat toimitilat siirtyisivät vuokrasopimuksen nojalla maakunnan hallintaan siirtymäkauden eli kolmen vuoden ajaksi. Siirtymäkauden jälkeen maakunta vuokraisi kunnalta ne tilat, jotka se toiminnassaan

tarvitsisi. Vapaaehtoisein sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiin sovellettaisiin kuntaa koskevia säännöksiä. Lain 18 §:n mukaan erikoissairaanhoidon 7 §:ssä tarkoitettujen sairaanhoitopiirien kuntayhtymät, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen erityishuoltopiirit sekä alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen maakunnan liitot siirretään varoiteen ja velkoiteen sekä sitoumuksiteen maakuntiin 1 päivänä tammikuuta 2019.

Voimaanpanolain säännöksistä seuraa valtioneuvustulaisissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtioneuvustuksesta annettussa laissa tarkoitettuja omaisuuden hallinnan ja omistusoikeuden luovutuksia. Uudistuksen seurauksena saattaa myös syntyä tilanteita, joissa osin valtioneuvustuksilla rakennettuja tai korjattuja toimitiloja jää kokonaan käyttämättä tai siirtyy alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeavaan käyttöön. Näitä vaikutuksia on arvioitu nyt täydennettävänä olevan hallituksen esityksen vaikutusarviointiosassa.

Voimaanpanolakiin esitettävällä säännöksellä varmistettaisiin, että uudistuksen toimeenpanon seurauksena kunnilta tai kuntayhtymiltä ei ryhdytä perimään takaisin sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtioneuvustuksia, jos toimitilan käyttötarkoituksen, hallinnan tai omistusoikeuden muutos tai jääminen kokonaan pois käytöstä ei johdu kunnan tai kuntayhtymän vaikutusmahdollisuuksien piirissä olevasta syystä, vaan nimenomaan uudistuksen toimeenpanosta.

7. Asian valmistelu ja riippuvuus muista esityksistä

Maakuntahallinnon ohjauksen ja rahoituksen valmisteluryhmä (VM037:02/2016) laati ehdotuksensa maakuntien muiden tehtävien rahoitusmalliksi. Ryhmässä oli edustettuina liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtioneuvainministeriö, ympäristöministeriö, Etelä-Pohjanmaan liitto, Varsinais-Suomen liitto ja Suomen kuntaliitto. Täydentävä hallituksen esitys on valmisteltu valtioneuvainministeriössä virkatyönä ryhmän ehdotuksiin perustuen.

Täydentävän hallituksen esityksen käsittely liittyy eduskunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Tähän esitykseen sisältyy ehdotus maakuntalaiksi, jossa on ehdotettu säädettäväksi tässä esityksessä käsiteltävien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien siirtymisestä maakunnalle, samoin kuin rahoituslakiehdotus, jota nyt ehdotettavilla muutoksilla täydennettäisiin sekä maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaapanolaki. Toisaalta edelleen tämän esityksen antamisen jälkeen on tarkoitus antaa kokonaisuuteen vaikuttavia esityksiä, kuten hallituksen esitys maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtioneuvon lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi, sekä eri hallinnonalojen maakuntien tehtäviä ohjaavaa lainsäädäntöä koskevia esityksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1.Laki maakuntien rahoituksesta

1 § Lain tarkoitus. Pykälässä on ehdotettu käytännössä säädettävän lain soveltamisalasta. Lähtökohdiana on, että maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien rahoitus myönnetään maakunnille rahoituslakiehdotuksen nojalla. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan kuitenkin muutettavan siten, että sanottujen tehtävien rahoitus toteutettaisiin rahoituslakiehdotuksen nojalla maakunnille kohdentuvana yleiskatteellisena rahoituksena, jos ei toisin säädettäisi tai valtion talousarviossa päätettäisi.

Maakuntien järjestämisvastuulle uudistuksessa siirtyvien tehtävien rahoitusta on tarkoitus koota ensisijaisesti valtiovarainministeriön pääluokkaan perustettavalle maakuntien valtionrahoitusmomentille. Ehdotuksen mukaan osa maakunnille siirtyvien tehtävien rahoituksesta ohjattaisiin kuitenkin maakuntien käyttöön tai osin eteenpäin välitettäväksi valtion talousarvion erillisiltä momenteilta. Rahoituslakiehdotuksen nojalla myönnettävää rahoitusta ei ole tarkoitettu käytettäväksi maakuntien niihin tehtäviin, joiden rahoituksesta on säädetty muun lain nojalla tai määrärahat on budjetoitu talousarvioon valtionrahoitusmomentin ulkopuolelle. Maakuntien valtionrahoitusmomentille osin tai kokonaisuudessaan siirtyviä määrärahoja sekä valtionrahoitusmomentin ulkopuolelle jääviä määrärahoja on käsitelty tarkemmin momenteittain maakuntien rahoitusta siirtyvissä tehtävissä käsittelevässä luvussa 5.

2§ Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättävän maakunnan muiden tehtävien, kasvupalvelun ja maatalousyrittäjien määritelmät. Lisättävän 5 kohdan mukaan maakunnan muilla tehtävillä tarkoitettaisiin maakuntalain 6 §:ssä määriteltyjä muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon tehtäviä. Pykälän 6 kohdassa kasvupalvelu määriteltäisiin kasvupalvelujen järjestämistä ohjaavan alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain (xx/xxxx) käsitteiden perusteella. Sanotun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kasvupalvelulla tarkoitettaisiin valtion ja maakunnan toimenpiteitä lain 1 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Pykälän 7 kohdan mukaan maatalousyrittäjä määriteltäisiin maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) perusteella siten, että maatalousyrittäjänä pidettäisiin sanotun lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua maatalousyrittäjää, jossa toimisi vuosilomaan oikeutettu päätoiminen maatalousyrittäjä.

3 § Valtion rahoitus maakunnille. Pykälän ehdotettua 1 momenttia esitetään muutettavaksi. Rahoituslakiehdotukseen sisältyvän säännöksen mukaan maakunnille myönnetään valtion rahoitusta asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden ja palvelujen tarvetta kuvaavien sekä olosuhdetekijöiden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella. Rahoituslain sääntelyn laajentuessa koskemaan muitakin maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia tehtäviä kuin sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustointia rahoituksen määräytymisperusteisiin ehdotetaan lisättäväksi kasvupalvelutekijä sekä maatalousyrittäjät. Pykälää täydennettäisiin näiden tekijöiden osalta. Samalla osuuksien painoarvo ja muutettaisiin suhteessa rahoituksen kokonaistasoon. Muutoksen myötä rahoituksesta 10,853 prosenttia kohdennettaisiin asukasperusteisesti, 84,334 prosenttia sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta kuvaavien sekä olosuhdetekijöiden perusteella, 2,951 prosenttia kasvupalvelutekijöiden perusteella, 0,916 prosenttia maatalousyrittäjien perusteella ja 0,946 prosenttia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

5 § Valtion rahoituksen perusteena olevat kustannukset. Pykälän 1 momentissa on ehdotettu säädettävän valtion rahoituksen perustana olevista kustannuksista. Rahoituslakiehdotuksen 3 luvun sosiaa-

li- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteella määräytyvän valtion rahoituksen ja siten sanottujen laskennallisten kustannusten tarkistamisen perustana olisi maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toteutuneiden käyttökustannusten kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvo. Kustannuksista vähennettäisiin vuosikohtaisesti maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut.

Maakunnalle siirtyvät muut tehtävät muodostavat sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä epäyhteisemmän kokonaisuuden. Kokonaisuuteen sisältyy toisaalta selkeästi tasoltaan lakisääteisiä mutta myös laaja joukko järjestämisvastuun laajuuden ja tason näkökulmasta harkinnanvaraisempia tehtäviä. Siirtyvien tehtävien rahoitus- ja kustannustason kehitys on poikennut vahvemmin erityiseen ja toisaalta tarveperusteiseen järjestämisvelvollisuuteen perustuvasta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Esimerkiksi sanotuissa harkinnanvaraisissa tehtävissä järjestämisvastuun laajuutta on määrittänyt se, missä laajuudessa valtion talousarviossa on osoitettu määrärahoja tehtäviin. Tehtävien kokonaisuus ja luonne sekä niihin perustuvien laskennallisten kustannusten perusteella määräytyvää valtion rahoitusta koskevat ehdotukset huomioiden 4 luvussa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia tarkistettaessa valtion rahoituksen perusteena käytettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kahden vuoden keskiarvosta poiketen tietoa maakuntien muiden tehtävien toteutuneista kustannuksista viimeisimmältä julkaistulta tilastoidulta vuodelta. Myös näihin kustannuksiin kohdistuisi edellä kuvattu vuosikohtainen maakuntien perimien asiakas- ja käyttömaksujen vähentäminen. Maksujen tarkastelu toteutettaisiin valtakunnallisena. Valtion rahoitus laskettaisiin siten netto-meroperusteisesti.

Pykälän ehdotetun 2 momentin mukaisesti vuotuisessa kustannuspohjan tarkistamisessa otettaisiin huomioon maakuntien lakisääteisiin tehtäviin kohdistuvat muutokset ja uudet tehtävät. Uusista tai laajenevista sekä poistettavista tai supistuvista lakisääteisistä tehtävistä ja velvoitteista aiheutuva arvioitu kustannusten ja rahoitustarpeen muutos huomioitaisiin kertaalleen valtion rahoituksen tassa, kun muutos tulee voimaan. Tarkoituksena ei ole siten tarkistaa myöhemmin, miten huomioitu rahoitustason muutos ja muutoksista aiheutuneet kustannukset vastaavat toisiaan. Käytettävästä tietopohjasta ja laskentamallista johtuen rahoitustason muutos huomioitaisiin kuitenkin vuosittaisessa tarkistuksessa erillisenä täysimääräisesti tai osittain kunnes se sisältyisi kokonaisuudessaan 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkistuksen perusteena oleviin tilastoihin. Pykälän ehdotetun 2 momentin mukaan laskennallisten kustannusten tarkistuksessa otettaisiin huomioon maakuntien tehtävien laajuuden tai laadun muutos lakisääteisten muutosten lisäksi silloin, kun muutos aiheutuu valtion talousarvioratkaisuista. Sanottuja ratkaisuja voidaan tehdä tilanteissa, joissa tehtävien hoito on sidottu lainsäädännössä valtion talousarviossa varattuun määrärahaan tai rahoituksen vähimmäistaso ei perustu lainsäädäntöön.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täydennettävän edellä kuvatun sääntelyn osalta. Momenttiin lisättäisiin informatiivinen säännös, jonka mukaan valtion rahoitusta voitaisiin korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Muutos toteutettaisiin kohdentamalla muutoksen kohteena olevan tehtävän arvioitu kustannus- ja siten rahoitustason muutos tehtävään kytkeytyvän perushinnan tai -hintojen perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin.

Lisäksi momenttiin lisättäisiin informatiivinen säännös tarkentamaan pelkästään valtion talousarviossa tehtävien ratkaisuin toteutettavia tehtävien laajuuden tai laadun muutoksia. Säännöksen mukaan tehtävien laajuuden tai laadun muutos voisi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin maakunnan tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu. Siten lain tai asetuksen muutokseen kytkeytymättömällä valtion talousarvioratkaisulla voitaisiin muuttaa tehtävien laajuutta tai laatua sellaisissa tehtävissä, joiden osalta maakunnan järjestämisvastuu määräytyy sen perustella, missä laajuudessa valtion talousarviossa on osoitettu rahoitusta tehtävien hoitamiseen. Pelkästään valtion talousarvioon perustuvaa tehtävien laajuuden tai laadun muutosta rajoittaisi se, mitä maakuntien tehtäviä ohjaavasta lainsäädännöstä muuten johtuisi. Lisäksi sanottuja pelkästään talousarvioon pe-

rustuvia ratkaisuja rajoittaisi rahoitusperiaate ja sen varmistaminen, että maakunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua velvoitteistaan.

6 § Valtion rahoituksen tarkistaminen. Pykälän ehdotetun 1 momentin mukaan valtion rahoituksen varainhoitovuotta koskeva taso määräytyisi vuosittain tarkistamalla 9—17 §:ssä tarkoitettujen laskennallisten kustannusten perusteet ottaen huomioon 5 §:ssä säädettyt valtion rahoituksen perusteena olevat kustannukset. Momenttiin sisältyy lisäksi säännös siitä, missä laajuudessa toteutuneet kustannukset otetaan lähtökohtaisesti huomioon.

Maakunnan muiden tehtävien rahoitusta koskevaa sääntelyä täydennettäessä pykälää ehdotetaan kokonaisuudessaan muutettavaksi.

Pykälän 1 momenttiin sisältyisi säännös valtion rahoituksen varainhoitovuotta koskevan tason tarkistamisen yleisistä lähtökohdista 5 §:ssä säädettyjen rahoituksen perusteena olevien kustannusten perusteella. Laskennallisten kustannusten perusteiden mukaan määräytyvistä ja rahoituksen tasoa osaltaan määrittävistä euromääräisistä perushinnoista säädettäisiin rahoituslakiehdotuksen nojalla annettavalla asetuksella. Aiemmin ehdotettuun momenttiin sisältynyt kustannusten kasvun hillintää ohjaava rajoitin ehdotetaan sisällytettäväksi pykälän 2 momenttiin.

Rajoittimen perusteella toteutuneet käyttökustannukset huomioitaisiin 3 luvun laskennallisten kustannusten perusteita tarkistettaessa siihen määrään asti, että käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos lisättynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Käytännössä toteutuneet kustannukset tarkistettaisiin maakuntaindeksillä varainhoitovuotta edeltävän vuoden tasolle, minkä lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten kasvusta huomioitaisiin 0,5 prosenttia. Lain 4 luvun laskennallisia kustannuksia tarkistettaessa toteutuneista kustannuksista ehdotetaan otettavan huomioon vain palkkamenojen kehitys, minkä vuoksi kustannuksiin kohdistettaisiin osittainen indeksitarkistus. Palkkamenot muodostavat noin 30 prosenttia muiden tehtävien laskennallisten kustannusten perusteena olevasta kokonaisuudesta. Pykälässä säädettäisiin sekä jälkikäteisestä eli toteutuneen indeksimuutoksen mukaisesta että ennakkolisestä eli arvioidun indeksimuutoksen mukaisesta indeksitarkistuksesta. Pykälän 2 momentin indeksitarkistuksessa olisi kyse jälkikäteisestä indeksitarkistuksesta.

Rahoituslain 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen laskennallisten kustannusten taustalla olevien tehtävien luonteet eroavat merkittävästi toisistaan. Lain 3 luvussa tarkoitettuihin sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteena oleviin käyttökustannuksiin liittyy lähivuosina merkittävä kasvupainetta kyseisten palvelujen luonteen ja väestörakenteen vuoksi. Kestävyyslaskelmien mukaan väestön ikärakenteen muutoksesta aiheutuvaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvuksi arvioidaan vuosina 2019–2029 keskimäärin noin 1,5 prosenttia vuosittain. Sosiaali- ja terveydenhuollon- ja maakuntauudistuksella saavutettavissa olevien tuottavuuden paranemisen ja tehokkuushyötyjen on arvioitu mahdollistavan kustannusten nousun hidastumisen. Maakunnille kohdennettavan valtion rahoituksen vuosittaiseen tarkistukseen on siksi arvioitu sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten osalta tarpeelliseksi ja perustelluksi ottaa käyttöön erityinen rajoitin. Maakunnan muihin tehtäviin ei liity sosiaali- ja terveystaloudellisia vastaavaa menojen reaalikasvua. Nykyistä rahoitusta, joka on muiden tehtävien rahoituksen perustana, ei ole myöskään nykyisin tarkistettu kokonaisuudessaan kustannustasoa vastaavaksi. Rahoitus koostuu muun muassa toimintamenoista ja erilaisista hanke- ja muista harkinnanvaraisista määrärahoista. Tämän vuoksi, ja huomioiden pyrkimykset julkisen talouden kestävyyden turvaamiseen, ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin valmisteltu rajoitin ei koskisi lakiehdotuksen 4 luvussa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia, vaan niitä tarkistettaisiin ainoastaan palkkamenojen kehityksen osalta.

Momentissa tarkoitettua maakunnan tehtävistä aiheutuvien kustannusten vuosittaista muutosta laskettaessa ei huomioitaisi sitä osuutta kustannuksista, joka vastaa 5 §:n 2 momentin nojalla laskennallisiin kustannuksiin tarkistuksen kohteena olevina vuosina tehtyjä tarkistuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, miten toteutuneet käyttökustannukset otettaisiin huomioon 3 luvun laskennallisten kustannusten perusteita tarkistettaessa 2 momentissa säädetyn ylittävältä osalta, jos se olisi välttämätöntä peruspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Säännös on aiemmin sisällynyt pykälän 2 momenttiin. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, miten arviointi tarpeesta ottaa sanotut kustannukset huomioon tehtäisiin.

Pykälän 3 ja 4 momentin arvioon perustuva ratkaisu tarpeesta ottaa rajoittimen ylittävät kustannukset huomioon voidaan tehdä vasta 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien laajuuden tai laadun muutosten huomioon ottamisen jälkeen, koska vasta tässä vaiheessa on selvillä maakuntien tehtävien ja rahoituksen kokonaistaso ja voidaan arvioida rahoitusperiaatteen ja toisaalta välttämättömien peruspalvelujen saatavuuden turvaamista kokonaisuudessaan. Tällöin ei myöskään 5 §:n 2 momentin sääntelyyn perustuvilla toimilla vaarannettaisi kyseessä olevia rahoitusmallin poikkeusratkaisuja.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi ennakkollista indeksitarkistusta koskeva säännös. Sen perusteella rahoitus tarkistettaisiin varainhoitovuoden tasolle. Indeksitarkistus tehtäisiin 2 momentissa ehdotettua vastaavasti täysimääräisenä 3 luvun perusteella määräytyvään rahoitukseen ja osittaisena 4 luvun perusteella määräytyvään rahoitukseen.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan maakunnan maksutulojen yhteismäärän vuosittaista tarkistamista siten, että huomioduksi tulisivat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisten indeksitarkistusten lisäksi myös mahdolliset muut maakuntien päättämät maksumuutokset. Maakuntien omasta päätöksenteosta johtuvat maksumuutokset tulisivat siten valtion rahoituksessa huomioduksi viiveellä. Maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen toteutuneen yhteismäärän erotus verrattuna valtion rahoituksen määräytymisen yhteydessä arvioituun maksujen yhteismäärään ei vaikuttaisi takautuvasti valtion rahoituksen tarkistamiseen. Maakuntien talouden yleisessä suunnittelussa ja ohjauksessa sekä mahdollisissa erityistilanteissa maksutulojen suuruus ja vaikutus tulisi kuitenkin ottaa huomioon. Tässä tarkoitettuna erityistilanteena voisi olla esimerkiksi valtion rahoituksen sekä maakunnan perimien maksutulojen keskinäisen suhteen merkittävä tarkistaminen.

8 § Taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan valtion rahoitus. Pykälän 2 momentissa on ehdotettu säädettävän tilanteesta, jossa maakunnan taloudelliset vaikeudet ovat pitkäkestoisia ja uhkaavat vaarantaa maakunnan taloudelliset sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen liittyvät edellytykset selvitä tehtävistään eikä lainaa tai valtiontakausta voida pitää riittävänä tai tarkoituksenmukaisena keinona maakunnan taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tällaisessa tilanteessa maakunnalle voitaisiin myöntää valtion varoista valtionavustusta valtionavustuslain mukaisesti. Ehtona on se, että sitä voidaan pitää välttämättömänä maakunnan järjestämien palvelujen turvaamiseksi. Momentin sanamuotoa ehdotetaan täsmennettävän siten, että se kattaisi myös maakunnan muiden tehtävien hoitamiseen liittyvät edellytykset selvitä velvoitteistaan. Lisäksi ehtoa koskeva muotoilu laajennettaisiin koskemaan myös maakunnan muiden tehtävien hoitamista.

9 § Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteet. Rahoituslakiehdotukseen sisältyvän pykälän 2 momentissa mainitaan asukastiheys, joka viittaa 13 §:ään sisältyvään asukastiheyskertoimeen. Rahoituslakiehdotuksen 4 lukuun ehdotetaan lisättäväksi maakuntien muiden tehtävien laskennallisiin kustannuksiin kohdentuva asukastiheyskerroin. Tämän vuoksi 3 luvun asukastiheyskertoimen termiä ja pykälän 2 momentin asukastiheyttä koskevaa mainintaa ehdotetaan tarkennettavan.

13 § Sosiaali- ja terveydenhuollon asukastiheyskerroin. Rahoituslakiehdotukseen sisältyvän pykälän otsikko on asukastiheyskerroin. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi informatiivisem-

maksi samalla, kun 4 lukuun ehdotetaan maakuntien muiden tehtävien laskennallisiin kustannuksiin kohdentuvaa asukastiheyskerrointa.

Lisäksi pykälän ehdotettua 3 momenttia täsmennettäisiin siten, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin asukastiheyden perushinnan sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon asukastiheyden perushinnasta.

17 § Maakuntien muiden tehtävien laskennallisten kustannusten perusteet. Rahoituslakiehdotuksen pykälään sisältyy maakunnan muiden tehtävien rahoitus, joka ehdotusta laadittaessa kattoi pelastustoimen rahoituksen. Pykälää ja sen otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälään kootaan maakuntien muiden tehtävien laskennallisten kustannusten perusteet lain 9 §:ssä ehdotettu ja sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteita vastaavasti. Lakiin ehdotetaan sisällytettävän ja sanotussa pykälässä mainittavaksi myös maakunnan muihin tehtäviin perustuvat rahoituksen määräytymisperusteet.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan muiden tehtävien valtion rahoituksen laskennallisten kustannusten kokonaisuuden muodostamisesta. Laskennalliset kustannukset muodostuisivat pykälässä säädettävästä asukasperusteisesta osuudesta, johon lisättäisiin 18 ja 19 §:ssä ehdotettujen kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden ja maatalousyrittäjien perusteella sekä muiden tehtävien asukastiheyskertoimen perusteella määräytyvät kustannukset.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin maakuntien muiden tehtävien asukaskohtaisesta perushinnasta.

18 § Kasvupalvelukerroin. Pykälässä säädettäisiin kasvupalvelukertoimen muodostamisesta sekä kertoimen perusteella määräytyvistä laskennallisista kustannuksista. Kasvupalvelukertoimen määrittely perustuisi työ- ja elinkeinohallinnolta maakunnille siirtyvien tehtävien keskeisiä kustannuksia määrittäviin tekijöihin.

Kertoimen laskennan osatekijöinä ehdotetaan käytettäväksi työttömien työnhakijoiden määrää, työttömyysastetta ja yritysten toimipaikkojen määrää. Jokaiselle maakunnalle laskettaisiin näiden osatekijöiden ja niille asetettujen painotusten perusteella kasvupalvelukerroin. Kerroin kuvaisi maakunnan tilaa suhteessa maan keskiarvoon ja muihin maakuntiin. Maakunnan kasvupalvelukerroin laskettaisiin jakamalla maakunnan työttömien työnhakijoiden määrä, työttömyysaste ja yritysten toimipaikkojen määrä vastaavilla valtakunnallisilla tekijöillä ja kertomalla saadut osamäärät osatekijöille määritellyillä painokertoimilla sekä summaamalla nämä lopuksi yhteen.

Työttömien työnhakijoiden määrän painotukseksi ehdotetaan 60 prosenttia. Työttömyyden hoidosta aiheutuu maakunnille kustannuksia. Työvoimapolitiittisten toimien pääasiallisena kohderyhmänä ovat työttömät ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvaessa yhä enemmän pitkäaikaistyöttömät. Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien työllistyminen avoimille työmarkkinoille vaatii usein aluksi työllisyyden hoidon palveluja, osaamisen puutteet ovat suurimpia, ja näihin sekä koulutuksella että palkkatuetulla työllä pyritään vaikuttamaan.

Työttömyysasteen painotukseksi ehdotetaan 15 prosenttia. Työttömyysaste osana kasvupalvelukerrointa painottaa maakunnille työttömyyden hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Prosentuaalinen kriteeri tasaa erikokoisten maakuntien välistä määrärahan jakautumista.

Yritysten toimipaikkojen painotukseksi ehdotetaan 25 prosenttia. Yritysten toimipaikkojen määrään perustuva kriteeri kannustaa maakuntia toimiin, joilla yritysten määrä lisääntyy. Yritysten määrällä on keskeinen merkitys uusien työpaikkojen syntymiselle ja talouskasvulle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoista, joita kerrointa laskettaessa käytettäisiin. Työttömien työnhakijoiden määrää ja työttömyysastetta koskevat tiedot saataisiin työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastosta. Tietoja käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävältä kalenterivuodelta. Yritysten toimipaikkojen osalta käytettäisiin viimeisimpiä laskentahetkellä käytettävissä olevia Tilastokeskuksen tietoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kertoimen perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten laskennasta. Laskennalliset kustannukset muodostuisivat kertomalla kasvupalvelun perushinta koko maan asukasmäärällä ja 1 momentissa tarkoitettulla kertoimella. Kasvupalvelun perushinnasta säädettäisiin 4 momentin nojalla tarkemmin asetuksella.

Seuraavilta nykyisiltä momenteilta rahoitettujen tehtävien perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten muodostama osuus maakuntien valtionrahoituksen pohjasta kohdennettaisiin ehdotetun pykälän perusteella maakunnille: määräosa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoista (32.30.01), Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (32.30.51), Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (32.20.43), Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (32.30.45).

19 § Maatalousyrityskerroin. Pykälässä säädettäisiin maatalousyrityskertoimen laskennasta sekä kertoimen perusteella laskettavista laskennallisista kustannuksista. Maatalousyrityksen määrittely perustuisi maatalousyrittäjien lomituspäälvelulain maatalousyrityksen määritelmään, jonka mukaan maatalousyrityksellä tarkoitetaan kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisenä taloudellisena yksikkönä. Lisäksi rajauksena olisi, että yrityksessä toimisi vuosilomaan oikeutettu päätoiminen maatalousyrittäjä.

Maatalousyrityskertoimen määrittely perustuisi maatalousyritysten lomituspäälveluista maakunnille siirtyvien tehtävien keskeisiä kustannuksia määrittäviin tekijöihin. Kerroin määrittää maakunnan tehtävien ja rahoitusjärjestelmän kannalta varsin pientä osaa kustannuksista. Maatalousyrityskertoimeen perustuvan rahoituksen kohdentamisen vaihtoehtona on arvioitu myös asukasperusteista rahoitusta. Kotieläintuotantoon keskittyneet maatalousyritykset ja näin ollen lomituspäälveluiden tarve jakaantuu maakunnittain kuitenkin hyvin epätasaisesti eikä kapitaatorahoitusta voi pitää perusteltuna.

Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrityskerroin laskettaisiin jakamalla maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärä koko maan vastaavien yritysten lukumäärällä. Jokaiselle maakunnalle laskettaisiin maatalousyrityskerroin, joka kuvaisi maakunnan tasoa suhteessa maan keskiarvoon ja muihin maakuntiin. Kertoimen laskentaperusteena olisi maatalousyritys maatalousyrittäjän sijaan, koska maatalousyrittäjä voi asua eri paikkakunnalla kuin missä hänen yrityksensä sijaitsee. Perusteltua on, että laskennalliset kustannukset ja niiden pohjalta määräytyvä rahoitus kohdentuisivat maakuntiin, joissa yritykset sijaitsevat ja lomituspäälvelu järjestetään.

Pykälän 2 momentin nojalla maakunnan maatalousyritysten perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla koko maan asukasmäärä maakunnan maatalousyrityskertoimella sekä maatalousyritysten perushinnalla, josta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettua kerrointa laskettaessa käytettäisiin maakunnan tietoja maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärästä edelliseltä kalenterivuodelta. Siirtymäsäännöksen nojalla vuonna 2019 ja 2020 käytettäisiin kuitenkin vielä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietoja.

Seuraavilta nykyisiltä momenteilta rahoitettujen tehtävien perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten muodostama osuus maakuntien valtionrahoituksen pohjasta kohdennettaisiin ehdotetun pykälän perusteella maakunnille: valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspäälvelujen kustannuksiin (33.80.40) ja valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäälvelujen hallintomeneihin (33.80.50).

20 § Maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerroin. Rahoituslakiehdotukseen sisältyy ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia määrittäväksi asukastiheyskerroimeksi. Myös maakunnan muista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin liittyy tekijöitä, joiden osalta maantieteelliset olosuhteet ja asukastiheys niitä ilmentävänä tekijänä ovat merkitseviä. Asukastiheyskerroimen perusteella määriteltyjen laskennallisten kustannusten tarkoituksena on korvata harvasta

asutuksesta maakunnalle aiheutuvia kustannuksia. Tämän vuoksi myös maakunnan muiden tehtävien laskennallisten kustannusten määräytymisperusteeksi ehdotetaan asukastiheyttä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asukastiheyskertoimen määräytymisperusteesta, jonka perusteella kullekin maakunnalle määräytyy maakuntakohtainen asukastiheyskerroin. Maakunnan asukastiheyskerroin saataisiin jakamalla koko maan keskimääräinen asukastiheys maakunnan asukastiheydellä. Laskennassa käytettäisiin väestötietojärjestelmän tietoja asukasmääristä varainhoitovuotta edeltäneen vuoden lopusta sekä Tilastokeskuksen tietoja maakuntien maapinta-alasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnalle asukastiheyskertoimen perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten laskentatapa. Asukastiheyden perusteella määräytyvät maakunnan laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty asukastiheyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja asukastiheyskertoimella.

Maakuntien muiden tehtävien asukastiheyden perushinnasta säädettäisiin 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella.

18-29 §:n numerointi. Täydentävällä hallituksen esityksellä ehdotetaan lisättävän rahoituslakiehdotuksen 4 lukuun uusia pykäläiä. Tämän vuoksi alkuperäiseen ehdotuksen sisältyvien pykälien numerointi muuttuu luvusta 5 alkaen siten, että alkuperäisen ehdotuksen 18-29 §:n numerointi muuttuu 21-32 §:ksi.

21 § Valtion rahoituksen hallinnointi. Pykälässä säädetään rahoituslaissa säädettyjen rahoituksen kohdentamisperusteiden, tehtäväkohtaisten painotusten, tarvetekijöiden painokertoimien ja indikaattorien painoarvojen määrääjain tehtävästä tarkistamisesta. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että myös 18 §:ssä ehdotetut kasvupalvelukertoimen osatekijöiden painokertoimet tarkistettaisiin määräaikaistarkistuksessa.

23 § Saamatta jääneen etuuden suorittaminen. Täydentävän esityksen antamisen myötä rahoituslakiehdotuksen pykälännumerointi muuttuu. Tämän vuoksi ehdotettuun pykälään tehtäisiin tekninen muutos oikaisumenettelyä koskevaan viittaukseen.

29 § Voimaantulo. Ehdotettuun pykälään lisättäisiin 3 momentti. Siirtymäsäännöksen mukaan maatalousyrittäjäkertoimen määrittelyssä käytettäisiin vuoden 2019 ja 2020 rahoitusta laskettaessa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietoja maakunnassa sijaitsevien kotieläintaloutta harjoittavien maatalousyrittäjien lukumäärästä, koska maakuntien tietoja ei olisi vielä saatavissa.

30 § Valtion rahoituksen määräytyminen vuonna 2019 ja 2020. Pykälän 1 momentin mukaan valtion rahoitus vuonna 2019 vastaisi maakuntien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten yhteismäärää siten kuin ehdotetun lain 3 §:n 1 momentissa ja 29 §:n 2 momentissa säädettäisiin. Valtion rahoitus kohdennettaisiin kullekin maakunnalle sillä yhteismäärällä, joka aiheutuisi kustannuksina kyseisen maakunnan alueen kunnille 1 §:ssä tarkoitetuista lakisääteisistä tehtävistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä, minkä vuoden tietojen perusteella lakisääteisten tehtävien kustannukset otettaisiin huomioon. Lähtökohtana olisi vastaavien tehtävien kustannusten keskiarvo vuosina 2017 ja 2018. Kustannustietoina käytettäisiin Tilastokeskuksen keräämiä vuoden 2017 lopullisia tietoja ja vuoden 2018 talousarviotietoja. Jos vahvistettuja tietoja ei olisi käytettävissä vuodelta 2017, käytettäisiin silloinkin Tilastokeskuksen keräämiä talousarviotietoja. Lisäksi kunnilta maakunnille siirtyvien kunnallisen maataloustukihallinnon ja maakuntaliittojen lakisääteisten tehtävien kustannukset otettaisiin huomioon siten, että lähtökohtana olisi Maaseutuviraston maaseutuhallinnon erilliskyselyyn ja valtionvarainministeriön maakuntien liitoille tekemään kyselyyn perustuva kuntien vastaavien tehtävien kustannusten keskiarvo vuosina 2017 ja 2018. Lähtökohtana käytettyjen tietojen pohjalta laadittaisiin arvio vuoden 2019 kustannuksista. Arviossa

otettaisiin huomioon 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu asiakas- ja käyttömaksujen vähennys, 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valtion toimenpiteistä aiheutuvat muutokset kustannuksiin sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettujen peruspalvelujen hintaindeksin arvioitu muutos. Valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien rahoitus otettaisiin huomioon siten kuin valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2019 esitetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 2 momentissa tarkoitettujen laskelmien tarkistamisesta vuonna 2019. Laskelmat tehtäisiin uudelleen Tilastokeskuksen vuosilta 2017 ja 2018 laatimien lopullisten kunnittaisten kustannustietojen keskiarvon perusteella. Uudet laskelmat olisivat vuodesta 2020 maakuntien valtionrahoituksen perusteena. Jos kuitenkin vuoden 2018 osalta ei olisi käytettävissä lopullisia tilinpäätöstietoja laskelmia tarkistettaessa, käytettäisiin kyseisen vuoden osalta edelleen Tilastokeskuksen keräämiä vuoden 2018 talousarviotietoja. Tässä tapauksessa 2 momentissa tarkoitettujen laskelmien tarkistamista vielä vuonna 2020 siten, että sekä vuoden 2017 että vuoden 2018 osalta käytettäisiin lopullisia tilinpäätöstietoja. Silloin uudet laskelmat olisivat vasta vuodesta 2021 lukien maakuntien valtionrahoituksen perusteena.

Pykälän 4 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä momentissa tarkoitettujen laskelmien koskevien tietojen keräämisestä ja tarkistamisesta.

31 § Valtion rahoituksen määräytyminen vuonna 2020-2023. Pykälään ehdotetaan lisättävän 3 momentti rahoituslakiehdotuksen 7 §:n soveltamisalan laajentamisesta siirtymäkaudella. Ehdotuksen perusteella siirtymäkauden aikana yksittäisten maakuntien merkittäviin laskennalliseen malliin siirtymisestä aiheutuviin rahoitusongelmiin voitaisiin kohdentaa tarkoitusta varten varattua harkinnanvaraista rahoitusta. Myös siirtymäsäännöksessä tarkoitettuun harkinnanvaraisen rahoituksen hakemiseen ja myöntämiseen sovellettaisiin, mitä 7 ja 22 §:ssä harkinnanvaraisesta rahoituksesta säädetään.

1.2. Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaapolaista annettu laki

47 § Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjen valtionavustusten takaisinperinnästä luopumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntauudistuksen toimeenpanon yhteydessä. Pykälän nojalla kunnalta tai kuntayhtymältä ei perittäisi takaisin valtionavustusta, jonka se on saanut sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen, palosuojelurahastolain tai öljysuojarahastosta annetun lain perusteella, jos kunta tai kuntayhtymä luovuttaa toimitilan hallinnan tai omistusoikeuden, muuttaa tilan käyttötarkoitusta tai tila jää kokonaisuudessaan käyttämättömäksi 1 päivänä maaliskuuta 2018 jälkeen. Lisäksi edellytettäisiin, että kunta tai kuntayhtymä voisi tarvittaessa, eli esimerkiksi valtionavustuksen myöntäneen viranomaisen tiedustellessa, osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuussa olevan maakunnan suostumuksella. Maakunnan suostumuksella osoitettaisiin, ettei tilaa enää tarvittaisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toiminnassa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotus rahoituslakiehdotuksen täydentämisestä sisältää kolme asetuksenantovaltuutta valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävistä asioista. Lakiehdotuksen 18 §:n 4 momentin nojalla

valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin kasvupalvelutekijöiden perushinnasta. Lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin kotieläintaloutta harjoittavan maatalousyrityksen perushinnasta. Lakiehdotuksen 20 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin maakuntien muiden tehtävien asukastiheyden perushinnasta.

3. Voimaantulo

Maakuntien rahoituslaki täydennyksineen ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 ja voimaantulolaki 1 päivänä heinäkuuta 2017. Lisäksi lakiehdotukseen sisältyisi siirtymäsäännös, jonka mukaan vuoden 2019 ja 2020 rahoitusta laskettaessa kotieläinmaatalousyrityskertoimen määrittelyssä käytetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietoja maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärästä.

1.

Laki maakuntien rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Valtion rahoitus maakunnille niiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseksi myönnetään tämän lain nojalla siltä osin kuin ei toisin säädetä tai valtion talousarviossa päätetä. Maakuntien tehtävistä säädetään tarkemmin maakuntalain (/) 6 §:ssä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan jäljempänä:

4) *vieraskielisellä* henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen;

5) *maakunnan muilla tehtävillä* maakuntalain 6 §:n 1 momentin 3-15 ja 17-26 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä;

6) *kasvupalvelulla* toimenpiteitä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain (xx/xxxx) 1 §:n 2 momentin tavoitteiden toteuttamiseksi;

7) *maatalousyrittäksellä* maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua maatalousyrittystä, jossa toimii vuosilomaan oikeutettu päätoiminen maatalousyrittäjä.

3 §

Valtion rahoitus maakunnille

Maakunnille myönnetään valtion rahoitusta asukasmäärään perustuen, palvelujen tarvetta ja kasvupalvelua kuvaavien sekä olosuhdetekijöiden, maatalousyrittäjien ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään. Osuuksien painoarvot valtion rahoituksessa ovat seuraavat:

Asukasperusteinen osuus	10,853 prosenttia
Ikäryhmäkohtaiset tarvetekijät	35,513 prosenttia
Sosiaali- ja terveystarveluisten tarvetekijät	45,577 prosenttia
Kasvupalvelua kuvaavat tekijät	2,951 prosenttia
Asukastiheys	1,528 prosenttia
Vieraskielisyys	1,325 prosenttia
Maatalousyrittäjät	0,916 prosenttia
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	0,946 prosenttia
Kaksikielisyys	0,284 prosenttia
Saaristoisuus	0,107 prosenttia

5 §

Valtion rahoituksen perusteena olevat kustannukset

Valtion rahoituksen perusteena käytetään 3 luvussa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia tarkistettaessa maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toteutuneiden käyttökustannusten kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvoa. Lain 4 luvussa tarkoitettuja laskennallisia kustannuksia tarkistettaessa valtion rahoituksen perusteena käytetään maakuntien muiden tehtävien toteutuneita kustannuksia viimeisimmiltä tilastoidulta vuodelta. Huomioitavista kustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut.

Valtion rahoituksen laskennallisten kustannusten tarkistuksessa otetaan huomioon maakuntien järjestämistä vastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin maakunnan tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

6 §

Valtion rahoituksen tarkistaminen

Valtion rahoituksen varainhoitovuotta koskeva taso määräytyy vuosittain tarkistamalla 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen laskennallisten kustannusten perusteet ottaen huomioon 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut toteutuneet kustannukset, 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu tehtävien laajuuden tai laadun muutos sekä arvioitu maakuntien perimien asiakas- ja käyttömaksujen yhteismäärä.

Toteutuneet käyttökustannukset otetaan huomioon 3 luvun laskennallisten kustannusten perusteita tarkistettaessa siihen määrään asti, että käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos lisätynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Toteutuneet kustannukset otetaan huomioon 4 luvun laskennallisten kustannusten perusteita tarkistettaessa siihen määrään asti, että kustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos kerrottuna luvulla 0,3. Kustannusten vuosittaista muutosta laskettaessa ei huomioida sitä osuutta kustannuksista, joka vastaa 5 §:n 2 momentin nojalla laskennallisiin kustannuksiin tarkistuksen kohteena olevina vuosina tehtyjä tarkistuksia.

Toteutuneet käyttökustannukset otetaan huomioon 3 luvun laskennallisten kustannusten perusteita tarkistettaessa 2 momentissa säädetyn ylittävältä osalta, jos se on välttämätöntä peruspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien laajuuden tai laadun muutokset otetaan huomioon ennen tässä momentissa tarkoitettua käyttökustannusten huomioon ottamista. Peruspalvelujen saatavuuden turvaamisen arvioinnissa otetaan huomioon peruspalvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja arviot saatavuuden ongelmista sekä maakuntien mahdollisuudet toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia.

Arviointi tarpeesta ottaa 3 momentissa tarkoitettut toteutuneet käyttökustannukset huomioon tehdään julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarvioesitystä valmisteltaessa. Arviointi perustuu:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (xx/xxxx) 30 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen; ja
- 2) muihin julkisen talouden suunnitelmaa tai valtion talousarvioesitystä valmisteltaessa käytettävissä oleviin maakuntien talouden tai palvelujärjestelmän tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Valtion rahoituksen tarkistuksessa otetaan huomioon lisäksi 3 luvun laskennallisten kustannusten perusteiden osalta arvioitu kustannustason muutos, joka määräytyy maakuntaindeksin mukaisesti. Jäljempänä 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteiden osalta huomioidaan kuitenkin vain kustannustason muutos, joka saadaan kertomalla maakuntaindeksin mukaisesti määräytyvä arvioitu kustannustason muutos luvulla 0,3. Maakuntaindeksiä laskettaessa yleisen ansiotasoindeksin painokerroin on 0,45, kuluttajahintaindeksin 0,40 ja maakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksujen vuotuisen muutoksen 0,15. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin maakuntaindeksin laskennasta.

Maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen yhteismäärä tarkistetaan varainhoitovuosittain ottamalla huomioon uusimmat käytössä olevat tiedot toteutuneista maakunnan asiakas- ja käyttömaksutuloista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 2 §:n 2 momenttiin perustuvista asiakasmaksujen muutoksista.

8 §

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan valtion rahoitus

Jos maakunnan taloudelliset vaikeudet ovat pitkäkestoisia ja uhkaavat vaarantaa maakunnan taloudelliset sekä sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen tai muiden tehtävien hoitamiseen liittyvät edellytykset selvitä tehtävistään eikä 1 momentissa tarkoitettua lainaa tai takausta voida pitää riittävänä tai tarkoituksenmukaisena keinona maakunnan taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi, valtion varoista voidaan myöntää maakunnalle valtionavustusta valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti. Lisäksi valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että sitä voidaan pitää välttämättömänä maakunnan järjestämien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai muiden tehtävien hoitamisen turvaamiseksi.

9 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteet

Edellä 1 momentissa saatuun summaan lisätään maakunnan terveyden-, vanhusten- ja sosiaali- ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöä kuvaavien tarvetekijöiden, vieraskielisyyden, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen vaikuttavan asukastiheyden, kaksikielisyyden ja saaristoisuuden perusteella sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen määritellyt laskennalliset kustannukset.

13 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon asukastiheyskerroin

Maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon asukastiheyskerroin lasketaan jakamalla koko maan keskimääräinen asukastiheys maakunnan asukastiheydellä. Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja asukasmäärästä varainhoitovuotta edeltävästä vuodenvaihteesta sekä Tilastokeskuksen tietoja maapinta-alasta.

Asukastiheyden perusteella määräytyvät maakunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty asukastiheyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja asukastiheyskerroimella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveydenhuollon asukastiheyden perushinnasta.

17 §

Maakuntien muiden tehtävien laskennallisten kustannusten perusteet

Maakunnan muiden tehtävien laskennalliset kustannukset muodostuvat kertomalla asukaskohtainen maakunnan muiden tehtävien perushinta maakunnan asukasmäärällä ja lisäämällä tuloon maakunnan kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden, maatalousyrittäjien ja maakunnan muiden tehtävien asukastiheyden perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

18 §

Kasvupalvelukerroin

Maakunnan kasvupalvelukerroin lasketaan jakamalla maakunnan työttömien työnhakijoiden määrä, työttömyysaste ja yritysten toimipaikkojen lukumäärä vastaavilla valtakunnallisilla tekijöillä ja kertomalla saadut ja viimeksi summattavat osamäärät osatekijöille määritellyillä painotuksilla. Painotukset ovat seuraavat:

Työttömät työnhakijat	60 prosenttia
Työttömyysaste	15 prosenttia
Yritysten toimipaikat	25 prosenttia

Kerrointa laskettaessa käytetään Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tilastotietoja työttömien työnhakijoiden määrästä ja työttömyysasteesta sekä Tilastokeskuksen tilastotietoja yritysten toimipaikosta. Työttömien työnhakijoiden määrän ja työttömyysasteen osalta tietoja käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävältä kalenterivuodelta sekä yritysten toimipaikkojen osalta viimeisintä laskentahetkellä käytettävissä olevaa tietoa.

Kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla kasvupalvelun perushinta koko maan asukasmäärällä ja maakunnan kasvupalvelukertoimella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kasvupalvelun perushinnasta.

19 §

Maatalousyrityskerroin

Maakunnan maatalousyrityskerroin lasketaan jakamalla maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärä vastaavalla koko maan lukumäärällä. Kerrointa laskettaessa käytetään maakunnan tietoja maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärästä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävältä kalenterivuodelta.

Maakunnan maatalousyritysten perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla maatalousyritysten perushinta koko maan asukasmäärällä ja maakunnan maatalousyrityskertoimella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin maatalousyrityksen perushinnasta.

20 §

Maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerroin

Maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerroin lasketaan jakamalla koko maan keskimääräinen asukastiheys maakunnan asukastiheydellä. Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja asukasmäärästä varainhoitovuotta edeltävästä vuodenvaihteesta sekä Tilastokeskuksen tietoja maapinta-alasta.

Asukastiheyden perusteella määräytyvät maakunnan laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty asukastiheyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja asukastiheyskerroimella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin maakunnan muiden tehtävien asukastiheyden perushinnasta.

21 §

Valtion rahoituksen hallinnointi

Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistoiminnassa maakunnan lakisääteisistä tehtävistä vastaavien ministeriöiden kanssa maakunnan lakisääteisten tehtävien muutosten vaikutukset valtion rahoituksen perusteisiin valtion talousarvion valmistelua varten.

Edellä 3 §:n 1 momentissa säädettyjen rahoituksen kohdentamisperusteiden prosenttiosuudet, 9 §:n 3 momentissa säädettyt tehtäväkohtaiset painotukset ja 12 §:n 1 momentissa säädettyjen indikaattoreiden painoarvot sekä 18 §:n 1 momentissa säädetty painotukset tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein.

22 §

Valtion rahoituksen myöntäminen ja maksaminen

23 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 26 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin tiedossa ja maakunnalta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtion rahoitusta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt euromäärä suoritettava maakunnalle. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtion rahoitus olisi tullut maksaa.

24 §

Perusteettoman edun palauttaminen

25 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

26 §

Oikaisumenettely

27 §

Muutoksenhaku

28 §

Valtion rahoituksen määräytyminen siirrettäessä kunta toiseen maakuntaan

29 §

Voimaantulo

Poiketen siitä mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään, vuosien 2019 ja 2020 rahoitusta laskettaessa maatalousyrityskertoimen määrittelyssä käytetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietoja maakunnassa sijaitsevien maatalousyritysten lukumäärästä.

30 §

Valtion rahoituksen määräytyminen vuonna 2019 ja 2020

Valtion rahoituksen valtakunnallinen taso vuonna 2019 vastaa maakuntien lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten yhteismäärää siten kuin 3 § 1 momentissa ja 29 §:n 2 momentissa säädetään. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle vastaa asianomaisen maakunnan alueelle kuuluvien kuntien lakisääteisten tehtävien kustannusten sekä valtiolta maakunnille siirtyviin tehtäviin osoitetun rahoituksen yhteismäärää.

Kunnilta maakunnille siirtyvien lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien kustannukset otetaan huomioon siten, että lähtökohtana ovat vastaavien tehtävien kustannusten keskiarvo vuosina 2017 ja 2018. Kustannusten keskiarvo lasketaan Tilastokeskuksen uusimpien käytettävissä olevien tilastotietojen ja siltä osin kun vahvistettuja tilastotietoja ei ole vielä käytettävissä Tilastokeskuksen keräämien kuntien talousarviotietojen perusteella. Lisäksi kunnilta maakunnille siirtyvien kunnallisen maataloustuotteen ja maakuntaliittojen lakisääteisten tehtävien kustannukset otetaan huomioon siten, että lähtökohtana on Maaseutuviraston maaseutuhallinnon erilliskyselyyn ja valtionvarainministeriön maakuntien liitoille tekemään kyselyyn perustuva kuntien vastaavien tehtävien kustannusten keskiarvo vuosina 2017 ja 2018. Kunnilta maakunnille siirtyvien lakisääteisten tehtävien kustannuksia koskevien tietojen pohjalta laaditaan arvio vuoden 2019 kustannuksista siten, että otetaan huomioon 5 §:ssä tarkoitetut tarkistukset ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 57 §:n 2 momentissa tarkoitetun peruspalvelujen hintaindeksin arvioitu muutos. Valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien rahoitus otetaan huomioon siten kuin valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2019 esitetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut laskelmat tarkistetaan kunnilta siirtyvien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen lakisääteisten tehtävien kustannusten osalta vuonna 2019 Tilastokeskuksen vuosilta 2017 ja 2018 laatimien lopullisten kunnittaisten kustannustietojen keskiarvon perusteella. Jos vuoden 2018 osalta näitä tietoja ei ole vielä laskelmia tarkistettaessa käytettävissä, käytetään kyseisen vuoden osalta Tilastokeskuksen keräämiä kuntien talousarviotietoja. Tässä tapauksessa 2 momentissa tarkoitetut laskelmat tarkistetaan vielä vuonna 2020 Tilastokeskuksen vuosilta 2017 ja 2018 laatimien lopullisten kunnittaisten kustannustietojen keskiarvon perusteella. Sanottuihin lopullisiin tietoihin perustuvat laskelmat ovat tarkistusvuotta seuraavasta varainhoitovuodesta lukien maakuntien valtion rahoituksen tarkistamisen perusteena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetusta laskelmia koskevien tietojen keräämisestä sekä laskelmien tarkistamisesta.

31 §

Valtion rahoituksen määräytyminen vuosina 2020–2023

Maakunnan rahoitusta voidaan korottaa vuosina 2020–2023 hakemuksesta harkinnanvaraisesti lain 7 §:ssä tarkoitettuihin tilanteisiin, jossa maakunta on rahoitusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvien maakuntatalouden vaikeuksien vuoksi lisärahoituksen tarpeessa.

32 §

Valtion rahoituksen tasoa koskeva poikkeussäännös vuosina 2020–2021

2.

Laki

maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta

47 §

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992), sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1099/2013), palosuojelurahastolain (306/2003) ja öljynsuojarahastosta annetun lain (1406/2004) säännöksiä avustuksen takaisin perinnästä ei sovelleta 1.3.2018 jälkeen tapahtuneeseen kunnan tai kuntayhtymän omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennuksen omistuksen tai hallinnan luovutukseen, käyttötarkoituksen muutokseen eikä silloin, jos rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rakennuksen omistajan on tarvittaessa voitava osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen, käyttötarkoituksen muuttamisen tai käytöstä poistamisen tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuussa olevan maakunnan suostumuksella.